

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hozva:
 Egész évre . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 12 frt — kr.
 Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, december 9.

Alkotmányhű szabadelvűek.

Még nem alkottak külön pártot azok, akik Tisza Kálmán vakmerő javaslata miatt ott hagyták a régi pártot, melynek évtizedeken át diszei voltak, de már is annyian vannak, hogy külön parlamenti pártot és pártkört alakíthatnak, sőt a felhivatalos jellegű s a Bánffy-kormányhoz közel álló *Pesti Hírlap* szerint a törvényhozó testület másik házában, a főrendiházban már most is többséget képeznek.

Nagy dolognak kell lennie annak, ami miatt a *volt* szabadelvű pártnak annyi jelese, köztük négy exminiszter, Andrássy, Csáky, Hieronymi, Teleky; egy volt fiumei kormányzó, Batthyány Lajos, ott hagyták azokat, akikkel eddig együtt működtek a politikai téren. Hozzájuk csatlakoznak azok, akik formaliter még nem léptek ki a pártból, de ahhoz már erkölcsileg nem tartoznak, Szilágyi, Láng és a horvát miniszter. Ily nagy veszteséget az egyházpolitika óta nem szenvedett a liberális párt.

Jellemzi a helyzetet az a körülmény, hogy a kilépettek között egymás mellett vannak olyanok, akik az egyházpolitikai harcok idején legerősebb ellenfelek voltak s most egyesülnek a nemzet legdrágább kincsének, az alkotmánynak védelmében.

Igen, az alkotmányunk védelmében. Mert a famosas lex-Tisza, melyet a leggyűlöltebb patensekkel együtt fognak emlegetni a magyar alkotmány történetében,

nem kevesebbet akar, mint felfüggeszteni egy esztendőre a magyar alkotmányt. Alább közöljük az indokolást, melylyel az alkotmányhű szabadelvűek kilépésüket igazolják.

A liberális párt alakulása idején avval a programmal alakult, hogy megvédi az új magyar alkotmányt. A lex-Tisza pedig, melyet a párt többsége aláírt, éppen a sarkkővét dönti le a magyar alkotmánynak, az 1848. III. törvényzikket, melyért dicső emlékű szabadságharczát vívta félszázaddal ezelőtt a magyar.

És tovább mennek. Kimutatják, mi lesz a következménye ennek a kétségbeesett kísérletnek. Egy klub többségének a határozata nem törvény Magyarországon. Ennek az alapján nem lehet sem adót szedni, sem ujonczot állítani. Ha megtagadja valaki s emiatt zaklattatva a bíróságnál keres oltalmat, a bíróságkénytelen a törvények szerint itélni s ha ezzel szemben a kormányhatalom kényszerítő eszközt használ, kész a forradalom.

És mert e ténnyel nem követhetik a kormányt, — kilépnek a párt kötelékéből, de hívek maradnak a liberális párt régi programjához s azért magukat alkotmányhű szabadelvűeknek nevezik.

Ha a kilépettek száma ez ideig még csak két tucatra megy is, elvitathatatlan e politikai eseménynek rendkívüli fontossága.

Az erjedés, bomlás nagy arányokban kezdődött meg a solidárisnak hirdetett, megdönthetetlennek tartott liberális pártban. Olyanok kezdtek meg, akik politikai életünknek vezéralakjai voltak eddig, nem lehet számításra kívül hagyni őket a

jövőben sem. Táboruk most már azok sorából is növekszik, akik Tisza javaslatát aláírták; ha pedig ez a javaslat a megvalósítás stádiumába lép s nyomában jönnek a beláthatatlan zavarok, akkor — ha ugyan ennyire engedik fejlődni a dolgokat — akkor nem is képzelt arányban fog megnövekedni ez a tábor azok sorából, akik sorsukat Tisza és Bánffynak irtóztató lejtőn rohanó, rozoga szekerehez kötötték.

Sok tekintetben nem értünk egyet a kilépettek seregével, de egy egészséges pártalakulás, egy jobb jövő reményében üdvözöljük a bátor kezdeményezőket.

A válság.

Valóságos lázzal kíséri a magyar politikai közélet azokat a fejleményeket, melyeket a Tisza-féle ex-lex javaslat s a kormánypártban ennek folytán beállott krízis maga után von. A Tisza-klikk kiadta nagy ütő kártyáját, hogy egy alkotmány krízis árán megtarthassa a hatalmat, de egyelőre még koránt sincs a játszma eldöntve. A legnagyobb aggodalommal tekintenek a kormánypárton is a jövőbe s az aláírások, melyekkel az előleges sanctiot megadták az elkövetendő törvénysértésre, még nem egy értelmű a megszavazással, föltéve, hogy a lex-Tisza egyáltalán a Ház elé kerül. *Igen sokan* az aláírók közül csakis annak föltevésében járultak az aláírásához, hogy a felhatalmazás előzetes biztosítása csak egy utolsó intelem akar lenni az ellenzéknek, *annak megvalósítására azonban soha sem kerül a sor.* Ezzel mindenesetre ki fogják vonni magokra nézve a konzekvenziát. De majd a fenyegetés tetteges beváltására kerül a dolog s nem fogják tovább

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Játékszerek.

Irta: Kincs István.

— Haragszik, Pepi? igazán haragszik? De az ilyen közönséges dolgot annyira szívére venni, ki látta! legyen már egyszer esze, no s mondja, hogy nem haragszik.

Hanem Pepi csak azért se mondta. Méltósággal vetette neki hátát a kávéházi pénztár karosszékének s gondórfürtös daczos kis fejét hol erre, hol meg amarra fordította, a szerint a mint Kisteleki Gerő ur is majd jobbra majd balra tipródott.

Színét sem akarta látni annak az embernek. Nagyon vétett ellene: házasodni készül. Hej! pedig hányszor hallotta tőle:

— Édes Pepi, aranyos kis galambom, te, — vagy senki a világon.

Gergő persze száznak is elmondta már életében ugyanazt, hanem egyik se volt olyan tökkel ütött fejű, hogy mindjárt készpénznek vette volna. S most tessék . . . százon túl az első mindjárt olyan liba . . . na, de jobb meg nem bosszantani. Szörmentén kell simogatni az ilyen haragos jószágot. Különben még harapni is találja. Hol is hagyta el?

— De Pepi, egyetlen édes Pepim!

Észre se vette, hogy alig két lépésre tőle

fiatalember telepedett le. Iskolatársa volt s hozzá leendő feleségének tulajdon testvérbátyja. Szinte érdeklődéssel hallgatta az ő kedves sógora, hogyan teszi a szépet a göndör haju haragos kis szökének.

— Pepi, lelkem, nézzen le rám, ne fordítsa el tőlem szüntelen azokat a ragyogó szép szemeit! — rimánkodott Kisteleki Gergő.

Hanem Pepi meg nem indult semmiféle kérő könyörgő szóra. Tekintetre se méltatta hűtlen udvarlóját.

— Lásza, Pepi — verte a vasat Gergő tovább — magam se tudom voltaképpen, hogyan történt. Az az hogy igen, édesapám csinálta az egész dolgot. Tudja, galambom, mi valamikor gazdagok voltunk, de most . . . hogyan is mondjam? igen most már megütötte a guta minden gazdagságunkat. Egy ekevas kevés, de annyi sem a mienk már a birtokon. Hoppon fogta a zsidó . . . no hanem tudja, ezt csak magának mondom, lásza milyen őszinte vagyok, magának megvallanám akár minden halálos bűnömöt is. Tehát zálogban már minden, még a kabát is másé, mely rajtam van. Pepi, ide hallgasson, lásza puffra csináltattam ezt is. A mim volna még, a szívem, ez sem az enyém, magának adtam már régen.

Pepi megmozdult s fölbiggyesztette két piros ajakát.

— Ugy van, Pepi — folytatta Gerő hévvel, — de hát kell magának egy koldus ember szíve. No ugy-e, hogy nem kell. Lásza galamb-

bom, mennyire ismerem én magát. Magának pénzre, sok pénzre van szüksége, no én azt a pénzt megszerzem, ugy szerzem meg. . . .

— Hogy elhagy engem — vetette oda összevont szemöldökkel a csinos leány.

— Dehogyan hagyom! Én magát? soha ez életben. Pepi, maga nem ismer engem.

— Talán jobban, mint ön maga magát, — volt a gunyos válasz.

— Ne keserítsen! Hiszen ha tudná, hogy minden vádoló szava egy-egy két élő tör szerelmes szívemben, akkor . . . igen akkor, Pepi nem beszélne így.

Gergő egészen ellágyult a végén. Keze után nyult a kis daczosnak s ugy folytatta:

— Nézzen a szemembe s olvasson benne.

— Csapodárságot?

— Ellenkezőleg, éppen örök hűséget. Akarja talán, hogy megesküdjem? — s nyomban megemelte három ujját.

— A maga esküje! — s csengő kacagás fogta el Pepit.

— Én, kérem, eskümet mindig megtartom.

— Azt is, melyet az oltárnál annak a más-

siknak tesz?

— Az . . . az . . . hebegte Kisteleki Gergő pillanatnyi zavarban — az egészen más. Ha egyszer magának adtam szavamat, eskümet, szívemet, akkor az a másik tekintetbe se jöhet. Hígyje el Pepi, a házasság pusztán formalitás csak. Másnak adjuk kezünket, hanem a szívünkkel ott nem rendelkezhetünk. S ha Pepi nagy-

követni a kormányt a lejtőn, amelyre lépett. — Az ellenzék viszont abban reménykedik, hogy magára az elnökre fogja a legerélyesebb obstrukciót gyakorolni, hogy a Tisza-féle javaslatot még csak napirendre se tűzze és saját elnöki hatalmából kifolyólag mint alkotmányellenest a *limine* visszautasítsa. Erre nézve praecedensek vannak az összes parlamentáris államok törvényhozási gyakorlataiból s mint amely esetek említik, hogy ha valamelyik túlzó nemzetiségűnek eszébe jutna a magyar parlamentben a magyar állam területi épsége megbontására irányuló indítványt tenni, bizonyára szóhoz sem lehetne engedni. Már pedig a Tisza-féle javaslat nem is egy alkotmánysértést foglal magában, de valósággal kimutatja az alkotmánysértéseket. Ezzel oly praecedens csempésztetnék bele alkotmányunkba, mely százszorta veszélyesebb, százszorta reactionariusabb minden szükség paragrafusnál. Mert még az osztrák, sőt a porosz szükségjogra vonatkozó törvények is határozottan kimondják, hogy *ily felhatalmazások halálra nem terjedhet ki az alkotmány alapörvényei megváltoztatására*. Rosszabb volna tehát ez az ex pediglen magánál az osztrák szükségparagrafusnál is, amelynek alkotmányságukkal való összeegyeztetlenségét pedig maga Bánffy is konstataulta. Még az osztrák szükségjog alapján is csak az egy Sekmerling merészelte magát a budgetjogot is áttörni s ez a bűne volt az, mely a hatalomról a rendszerrel együtt elsepertes Ausztriát Königrácz elé állította.

A lex-Tisza és annak következménye.

A szabadelpvűpártból kilépettek első konferenciáján az új politikai frakció vezérei a következőleg ismertették Tisza Kálmánnak szerezésénél javaslatát s annak következményeit s ezzel indokolták meg a pártból való kilépésüket:

A Tisza-féle javaslat egyszerűen megsemmisíti az 1848. évi III. t. cikket. Ez a törvény a miniszteri felelősségről olyképp intézkedik, hogy megállapítja a minisztérium függetlenségét minden irányban s kimondja, hogy a miniszterek büvöldi utca is üldözendő jogi és politikai felelőssége oly erős biztosítéka az alkotmányosságának, hogy annak a következményei alól a korona is csak általános amnesztia esetén ment-

sámnak, jól figyeljen most, még egyszer fölteszem a kérdést, ha magácskának választania kellene a kettő között, ugyan na, melyiket választaná? No ugy-e hogy hallgat, no ugy-e hogy a szívem kell? No lássa Pepi, lássa . . .

— Hát hugomnak nem tennéd föl ugyan azt a kérdést, Gergő? — szólalt meg Kisteleki iskolatársa a háta mögött. Épen fizetett és megni készült.

Gergő hirtelen hátrafordult s hogy a fiatal embert megismerte, elképedve meredt utána. Olyan ijedt ábrázatot vágott, mintha kísértetet látna.

— No és csak nem is tisztelteted menyasszonyodat? — kérdezte iskolatársa metsző guanyal, hogy az ajtóból ismét visszafordult — pedig hidd el, Gergő, végtelenül megőrülne, Isten veled!

Betette maga után az ajtót. Kisteleki Gergő pedig megtántorodott. Pepi pillanat alatt mellette termelt s szerető karokkal akarta fölfogni, de a fiatal ember gorombán taszította félre. Kalapja után nyult s kétségbeesetten rohant ki az ajtón. Utól akarta még énni azt a másikat, dl akarta neki mondani, hogy szó sem igaz az egészről, mit az imént hallott, hogy . . . izé . . . ő csak játszott azzal a leánnyal, ahogy már az olyan játékszernek teremtett gyerekekkel játszani szokás; bolonddá tartotta, hazudott neki . . . de hát késő volt . . . az a másik rég el-tűnt már.

S ő hazatárgyolt.

heti föl a minisztereket, Ennek a javaslatnak az alkotmányjogi veleje az, hogy e jogi politikai felelősség alól még a korlátozott felségjog uzurpálása által is a törvénytelenségek elkövetése előtt fölmenti a minisztériumot.

Pedig az 1848. évi III. t. cz. volt az, a mely miatt az uralkodóház és a nemzet megvívta egymással szemben az 1848—49-diki véres háborúságot, mert egy teljesen nemzeti dikasztériális kormányformát akkor könnyű lett volna kieszközölni s mi más eredményében és hatásában a Tisza-féle javaslat, mint leplezett, de leplezetten is meghamisított dikasztériális kormányzási mód, a mely mellett nem marad más föladat a népképviselő számára, mint a sérelmek fölpanaszlása.

Ha már most a lejtőre csalt Bánffy-kabinet meg nem bukott, mielőtt a Tisza-féle javaslat tartalmát érvényesítik: *vészes viharok, polgárvér ömlése, valóságos forradalmi jele-telek lesznek a következők*, mert az elől a föltevés elől nem lehet kitérni, hogy az ellenzék fölvilágosítja a polgárságot az adófizetésnek és a katonasorozás elő állításnak egész jogos megtagadásáról. Kétségtelenül igen sokan fognak akadni a kik a megtagadás jogával élni is fognak s a zaklatás ellen a bíróságnál fognak orvoslást keresni. Hogy mekkora borzasztóságok fognak abból származni, ha az állam kéaytelen lesz a fegyverre apellálni s a bírói ítéletekkel szemben, szuronynyai és golyóval operálni, azt elképzelni sem lehet. *A forradalom tüzeit gyujlja meg ez a javaslat, a mely méhében hordja nem csak a nemzeti, hanem a királyi jogok konfiskálását is egy hatalmi klikk részére.*

A főrendek tiltakozása.

A Bánffy-kormányhoz közel álló *Pesti Hírlap* a főrendek állásfoglalásáról a következőket írja:

A nyugalmas, hallgatag főrendiház is, mely az egyházpolitikai zivatarok óta alig adott jelt magáról, most szintén megmozdul. A Nemzeti Casino pártjának erősségét tekintik, hogy a párt bizton számít arra, hogy szükség esetén a főrendiház tagjai mellette lesznek. Az örökös jogon a főrendiházban ülő méltóságok hajlandók is magukévá tenni a szabadelvű pártból kilépettek álláspontját a szabadelvű párt értekezletén megállapított s még csak ezután benyújtandó törvényjavaslatlalt szemben. A javaslatnak, hogy abból országos határozat lehessen, nemcsak a képviselőházban kell többséget szereznii, de *szükséges a főrendiház hozzájárulása* is. Amint a Casinóban beszélnek, a kormánynak oly javaslatát, mely a rendes alkotmányos élet meilözésével rendkívüli eszközök alkalmazását tervezi, a *főrendiház visszautasítja* s a Tisza féle javaslatnak *itt semmi módon sem sikerül többséget szerezni*, sőt az élet-hossziglan megválasztott és kinevezett főrendek közül is a tulnyomó rész a javaslat ellen foglal állást. Vannak a főrendiház tagjai között *főispánok*, akik a tiltakozókhoz csatlakozván, a saját maguk függetlenségét aképen óhajtják biztosítani, hogy *főispáni állásukról lemondanak*.

Más hír szerint a főrendiház tagjai közül főleg az Andrásyak, Batthyányak, Esterházyak, Károlyiak nem is óhajtják bevárni, míg a kormány terveit átirat alakjában a képviselőház döntése után kerülne a főrendiházhoz, hanem már előbb *módot keresnek az alkotmánysértés ellen való tiltakozásra* s ki fogják eszközölni, hogy a főrendek értekezletre gyűljenek össze és mint a törvényhozás tényezői *előzetesen is kijelentsék, hogy a kormány törek-*

véseit nem helyeslik s azok miatt a kormány iránt *bizalmatlanságot* fejeznek ki. Ezt az akceiót főképen azért tartják minél előbbszükségesnek, hogy a *korona tájékoztatása* tisztább legyen, mert ha a koronának a tervekhez való hozzájárulása megtörténnék, az akceiót a loyaltás szempontjai megnehezítenék.

A kilépettek névsora:

- Gróf Andrassy Gyula,
- gróf Andrassy Sándor,
- gróf Andrassy Tivadar,
- gróf Batthyány Lajos,
- 5 gróf Batthyány Tivadar,
- Chorin Ferencz,
- gróf Csáky Albin,
- Dobóczy Ignác,
- dr. Emmer Kornél,
- 10 Enyedi Lukács,
- báró Fláth Miklós,
- Györfly Gyula,
- báró Harkányi János,
- Hieronymi Károly,
- 15 Neményi Ambrus,
- báró Perényi Zsigmond,
- Semsey László,
- gróf Serényi Béla,
- gróf Széchenyi Aladár,
- 20 gróf Sztáray Gábor,
- gróf Teleki Géza és
- gróf Thoroczkay Miklós.

Az aláírottak közül:

Leidenfrost levele.

Nagyméltóságú elnök ur!

Kegyelmes uram!

A tegnapelőtti pártértekezlet határozatához hozzájárulván, én a Tisza Kálmán képviselő ur által benyújtott törvényjavaslatot pillanatnyi meglepetés és a *kifejtett sürgelés* alatt aláírással elláttam, de a törvényjavaslat áttanulmányozása, annak ezélya és a lehető következmények alapos megfontolása után azon meggyőződésre jutottam, hogy azt *elhamarkodtam*. Hazám javát előmozdítani képviselői kötelességem, annak teljesítéséül igaz és lelkiismeretes meggyőződésemet kell követnem.

Es pedig azt kívánja, hogy a bírálattal és elhatározással szabadságát megőrizsem arra az időpontra, midőn az indemnitási és más szükséges törvények létre nem jöhetnek és a kormány bizonyos intézkedéseket tesz. A teljes szabadság megőrzése arra, hogy ellenőrzési képviselői kötelességemet előleges lekötöttség nélkül teljesíthessem, valamint a teljes szabadság megőrzése arra, hogy a kormány *törvényes jogát túlhaladó* intézkedésekkel szemben, előleges lekötöttség nélkül adhasam szavazatomat a felmentésre vagy a felelősségre vonásra: képviselői kötelességem és ez a kötelesség erősebb és magasabb hogysem *nyitlan be ne vallanám*, hogy hozzájárulásom a javaslatához elhamarkodott volt. A szabadelvű program minden alkotmánysértést kizár. Én pedig már tévesen vagy helyesen, de e lépés szükségessége és alkotmányszerűsége iránt legyőzhetetlen *aggályokat* táplálok.

Ezek után férfias kötelességemnek tartom, hogy meggyőződésemet követve, kérem, hogy tekintsék *aláírással meg nem történtnek*, egyuttal a pártból is *kilépek*.

Ószinte hiva:

Leidenfrost László.

Elnök-jelöltek.

Budapest, decz. 9. A lex-Tisza által a pártban okozott szörnyű dulasok ki-reperálása még a jövő hét folyamán

is eltart. A kormány erősen is készül ezen nehéz munkára, mert nyilvánvaló, hogy az ellenzék be szándékozik tartani, amit a pártkonferenciákon fogadott, hogy a legkiméletlenebb harczt fogja folytatni a kormány ellen.

Ezen harcok kiválóan az elnökválasztás funkciói körül fognak lefolyni, miután *Szilágyi* Dezső minden kérés daczára erősen megmaradt elhatározása mellett.

A kormány jelöltje, most már eldöntött dolog, hogy gróf *Tisza* István lesz. Ugyanazok fognak rászavazni előreláthatólag, akik aláírták a lex-Tisza javaslatot.

Az alkotmányhü szabadelvűek és az ellenzék ezzel szemben szintén jelöltet állít *Csáky* Albin gróf személyében. Az ellenzék el van határozva, hogy *Csáky* Albin gróf mellett foglal állást.

A kormánynak az esetre is kész a programja, ha az ellenzék meghiúsítja az elnök választást, mert tekintve a nagyhorderejű mozgalmakat, melyekkel szemben a kormány pártja egyre bomlik s vesztli tagjait, — ez is előfordulhat ha nem is szavazás útján, de azokkal az eszközökkel, melyeket az ellenzék kilátásba helyezett. Ha tehát *Tisza* István gróf megválasztása meghiúsulna, az esetben a kormány el van tőkélve **január közepéig elnapolni a ház üléseit.**

Természetesen a kormány ez esetben is összeütközésbe jut a törvényekkel, mert az 1867 évi X. t.-cz. kimondja, hogy oly esetben, amidőn Ő Felsége az országgyűlést bármilyen okból előbb feloszlatja, vagy annak üléseit elnapolja, berekeszti, mintsem a befejezett számadások beadása s a *jövő évi költségvetésnek előterjesztése* a miniszterium által teljesített s az országgyűlésen a tárgyak iránti határozat hozathatott volna: az országgyűlés még *azon év* folyamán és pedig oly időben hívandó össze, hogy mint a befejezett számadások, mind pedig a *jövő évi költségvetés az évnek végéig tárgyalhassanak.*

Budapest, decz. 9. (Saját tud. táv.) *Bánffy* báró miniszterelnök holnap Bécsbe megy, hogy a politikai helyzetről a felségnél referáljon.

Josipovich elbocsátva.

Budapest, decz. 9. (Saját tud. táv.) *Josipovich* Imre lemondását a felség elfogadta.

Uj horvát miniszter.

Budapest, decz. 9. A horvát miniszteri állás betöltésére már határozott megállapodások történtek, ezek szerint *Cseh Ervin* fogják betölteni ezen miniszteri széket. Kinevezését a hivatalos lap vasárnapi száma hozza.

A horvátok és a lex-Tisza.

Budapest, decz. 9. (Saját tud. táv.) A horvát képviselőktől ma távirat érkezett a szabadelvű pártkörbe, melyben a *kormány eljárását helyeslik s támogatni fogják.* E hír igen nagy örömet keltett a körben, mert a horvát képviselők czeccsessiójától nagyon tartottak. Most már egész biztosra veszik, hogy az *aláírók száma megüti a 280-at,* sőt azt is, hogy a szabadelvű pártnak dissidens tagja most már nincsen.

ORSZÁGGYÜLES

A képviselőház ülése.

Budapest, decz. 9.

Rendkívül mozgalmas képet nyújtott ma a képviselőház. A folyosó minden oldala zsúfolva. Legnagyobb érdeklődés tárgyai a *kilépettek.*

Engedy Lukács így szól az öt körüllevőkhöz:

— Azt hiszem, hivatalosan nem sokáig leszünk így — 2—3 hét múlva visszatérünk.

Benn a teremben jelen vannak már *Csáky* és az *Andrássy-ak, Hieronymi, a kik mind a baloldalra* ülnek már.

A kilépettek *Szell* Kálmán mögött foglaltak helyet.

Szell Kálmán is nemsokára megérkezett s tréfásan kérte, hogy hagyják meg a helyén.

— Be is fogadunk! — felelte nevetve *Andrássy* Tivadar gróf.

Az ülés előtt *Fejérváry* diskurál a kilépettekkel.

Általános zugás-mozgás közt foglalja el *Láng* Lajos az elnöki széket.

Lemondások bejelentése.

Láng: Csendet kérek. A mi rendszerint az első tárgy szokott lenni, a mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése, ez alkalommal elmarad, minthogy méltóztatik tudni, a mult ülés jegyzőkönyve már a mult ülésen hitelesített.

Következnek az elnöki bejelentések. Jelenem, hogy bizottsági tagságukról a következő képeiselő urak mondtak le: *Emmer* Kornél (Zajos éljenzés) *Andrássy* Sándor, *Csáky* Albin, *Semsey* László, *Chorin* Ferencz, *Perényi* Zsigmond, *Győrffy* Gyula, *Harkányi* Frigyes, *Széchenyi* Aladár, *Thoroczkay* Miklós, *Hieronymi* Károly, *Teleky* Géza és *Harkányi* János. (Hosszantartó zajos éljenzés).

Molnár Antal: Van szerencsém bemutatni a gazdasági bizottság jelentését és kérni, hogy sziveskedjenek annak kinyomatását, napirendre tűzését elrendelni.

Elnök: *Rakovszky* ur napirend előtt kíván szólni. (Mozgás).

Rakovszky István: T. Ház! Egy kérés van a ház mélyen t. elnökéhez. Minden törvényhozó testület asztalán ott vannak az ország törvényei összességükben. Ez nemcsak azért van, hogy egy kényelmi szempontnak szolgáljon, hanem azért is, hogy a törvényhozók működésük közben mindig szem előtt tartsák, mit tilt és mit parancsol a törvény, az alkotmány. (Ugy van! balfelől). Csak a mi képviselőházunk kivétel e tekintetben. A törvénykönyvek gyűjteményéből hiányzik ugyanis az a kötet, mely az 1867-iki fontos törvényeket tartalmazza, köztük az 1867: II. t.-cz., mely a királyi koronázási hitlevelet és a királyi koronázási esküt tartalmazza, melynek értelmében Ő Felsége szent esküvel fogadta, hogy az ország törvényeit és alkotmányát nemcsak maga megtartja . . . (Nagy zaj jobbfelől. Éljenzés a bal- és szélsőbaloldalon).

Elnök: T. képviselő ur! Reményem el fogja ismerni, hogy azok után, a hogy nekem felszólalását bejelentette, nem lehettem elkészülve erre. En a koronának bármilyen itt accentuált bevonását nem engedhetem meg. (Nagy zaj a bal és szélsőbaloldalon).

Rakovszky István: A ház mélyen t. elnöke ha engedte volna mondatomat bevégezni, belátta volna, hogy semmit sem vétek azonköteles tisztelet ellen, melylyel mindenki e házban Ő felsége iránt viseltetik. Én egy törvény szöve-

gét idéztem s ezzel azt hiszem, a házszabályok keretét nem léptem túl. Mondom, azon koronázási eskü értelmében Ő felsége szent esküvel fogadta, hogy az ország törvényeit megtartja és mások által is megtartatja. (Ugy van! a bal és szélsőbalon). Minthogy azt hiszem, hogy a következő napok eseményei igazolni fogják, hogy e törvényre nekünk igen nagy szükségünk lesz a házban, kérem elnök urat, méltóztatásuk intézkedni, hogy ezen törvénykönyv a Ház asztalán legyen. (Éljenzés).

Elnök: Véleményem, hogy a törvénykönyv itt kell, hogy legyen a Ház asztalán. (Helyeslés).

Következik a napirend és pedig *Szilágyi* Dezsőnek a Ház felhívására adott válasza. (Halljuk! Halljuk! Élénk mozgás).

Molnár Antal jegyző olvassa.

Szilágyi ismételt lemondása.

Nagyméltóságú Aelnök úr!

Mély hálával és tisztelettel fogadtam a Ház határozatát. Kötelességem volt még egyszer megfontolás alá venni lemondásomat és igyekeztem érintkezés útján is, amennyiben erre nekem mód és alkalom nyújtatott, meggyőződni arról való, alapokon nyugodott-e elhatározásom.

Ujlag sem jöhettem más eredményre, minthogy reám nézve a sikeres működés feltételei *ép úgy hiányoznak* mint lemondásom idején és meggyőződtem arról is, hogy ugy magában véve az, hogy az elnöki székre visszatérjek, *egyetlen bajt sem orvosolna meg, mely a politikai helyzetből eredt* és a parlamentben jelentkezik. (Nagy mozgás a bal- és szélsőbalon.)

Ezért kérem a Házat, ne vegye sem tiszteletlenségnek, midőn megújítom azt a kérelmemet, hogy lemondásomat elfogadni méltóztatásuk.

Nagyméltóságodhoz azt a kérelmet intézem, sziveskedjék ezt a Ház tudomására hozni.

Fogadja Nagyméltóságod kitünő tiszteletem nyilvánítását.

Szilágyi Dezső.

Az ellenzék tüntetése.

Apponyi Albert gr.: T. Ház! (Halljuk, halljuk!) Az elnöki propositiók mindenikéhez hozzájárulok, de nem tehetem ezt anélkül, hogy kifejezést ne adjak azon súlyos aggodalmaknak, a melyeket volt elnökünk immár visszavonhatlanul nyilvánított elhatározása és annak következménye bennem keltett. A minapi ülésben, midőn volt elnökünk lemondásával először foglalkoztunk, kifejezést adtam annak, hogy a magyar parlamentre válságos órának tekintem azt, a mikor az elnöki székből távozik egy nemcsak országos, hanem európai tekintély.

Egy oly férfi, a ki azzal a szigorú, a legmagasabb birói állások magaslatára emelkedő pártatlansággal, a melylyel a házszabályokat kezelte, azzal az egyéniségben rejlő hatalommal, a mely minden jogosulatlan befolyást az elnöki teendőknél gyakorlására magától elhárított. (Igaz. Ugy van.) A magyar parlamentarizmusból megmentett annyit, a mennyi az előzmények után megmenthető volt. (Igaz! ugy van! a szélsőbalon.)

Ezeket az aggodalmakat, melyeket már akkor tápláltam, fokozza bennem volt elnökünk most felolvasott levelének az a tétele, a melyben Ő — sajnos — a válsághoz hiven azt mondja,

hogy nagy és súlyos bajok, kórananyagok vannak a politikai helyzetben...

Szemere Attila: Obstrukció! (Igaz, úgy van a jobboldalon. Hosszantartó felkiáltások a bal és szélsőbalon)

Elnök: Ismételt cseppet.

Apponyi Albert gróf... a mely súlyos bajoknak a parlamenti állapotok a kuforrása.

Ugy látszik, ma a két függetlenségi párt nevében már semmi jog sem marad érintetlen a mostani kormányzat alatt, jogszabadság, gyülekezési jog, alkotmány, minden veszendőben a kárhuzatos kormány uralma alatt. Óriási vád zug ki Szilágyi leveléből az, hogy a parlamentarizmus jogait is konfiskálni akarják. Szilágyi tekintélyét a függetlenségi párt mindig respektálta. A felzudult viharokat az iránta érzett tiszteletnél fogva mindig határok közzé szorították.

Legutóbb is tekintélyével oly hullámokat simított el, melyeket más nem lett volna képes lecsillapítani. Ugy látszik, az elnökség kérdésénél csak a hatalmaskodás a cél; az, hogy itt ne lehessen tanácskozni, de amint meghajoltak Szilágyi előtt, úgy nem fognak meghajolni, ha az elnöki székéből a párt érdekét fogják szolgálni, (Zajos éljenzés a balon) ha az elnöki tisztelet bábót csinálnak. (Viharos tetszés és taps.) Az elnök propositióját, Szilágyi iránti nagy tiszteletüknek kifejezést adva, elfogadja. (Eljenzés a balon.)

Molnár János: A szabadelvűpárban egy tvjavaslatot mutattak be. (Zajos kiáltások: Párt-ülés! Összeesküvés.) A mint a véderő vitánál Szilágyi és Andrassy védtek meg a nemzet jogait Tisza ellen, úgy történik most is. (Nagy tetszés.) Az elnök javaslatát elfogadja.

Elnök: Többen feliratkozva nincsenek. —

Kiáltások: Hát a tulajdonról senki se szól?

Rakovszky: No Pulszky ur!

Elnök: Rakovszkyt rendreutasítja. (Folytonos zaj)

Elnök 3 propositiót tesz: 1. Az elnök válasza mély sajnálattal tudomásul vétetik. (Helyeslés.) 2. Jegyzőkönyvileg közöltetik ez vele. (Helyeslés.) 3. Holnap határoznak az elnök választás idejéről. (Helyeslés.)

Az ülés után a baloldal még sokáig zug és kiabál.

— Összeszküvők! Hazaárulók!

Városi közgyűlés.

— Osztrák mintára. —

Az utóbbi 10 évben nem volt olyan zajos, izgatott gyűlés az ócska városháza vedlett nagytermében, mint tegnap délután.

Már a 68,000 frtos fogyasztási adó ügye felzaklatta a kedélyeket s ez ingerült hangulat fokozására leérkezett a belügyminisztertől a villamos vasut építésének ügye.

Az ex-miniszteri protekcióért a miniszteri omnipotencia keresztülhuzta a város törvényhatósága által egyhangulag hozott határozatot.

Mi a város érdeke, a közérdek, mikor a volt miniszter akaratáról van szó.

De még ezzel azért nem dőlt el a kérdés s egy újabb előterjesztés esetén hátha sikerül megvédeni a közérdeket és az igazságot.

Forró volt a levegő az izzó hangulatban s az összeütközés minden perczen kitörhet.

Ki is tört a tanácskozás végén s olyan fergeg kerekedett belőle, amelyről a Reichsrath csak annyiban különbözött, hogy itt nem huzgálták egymást a földön.

A főispán távolléte, az ő gyakorlott, tapasztalt eljárása nagyon is hiányzott.

Ezt a nagy háboruszkodást a villamos vasut gyújtotta meg, s valószínűleg csak fokozódni fog ma, midőn a 68,000 frtos dolog kerül felszínre.

A 31 tárgyból csak 8-at tárgyaltak le, a többi mind mára maradt.

Hogy lesz a csengőnek dolga, az bizonyos, s még az a jó, hogy most már nem közönséges csengő van használatban, mert még érintkezésbe jönne valamelyik városatyának a fejével. Mert hát az idegesség sok dolognak az indító oka.

A belügyminiszter meghallgathatta volna, amennyi dicsérő titulusokkal tisztelték meg a miért olyan szíven viseli Nagyvárad ügyét.

Az ülés végén aztán még szünet is volt 5 percre. Az elnöklő polgármester és a bizottság egyik, másik tagja között nézeteltérés merült fel. Mindegyik védeni akarta a saját igazi vagy vélt jogát.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:
Dr. **Bulyovszky** József elnököl.

Jelen voltak:

Dr. Baróthy Ákos, Bozóky Béla, Gyöngyössi Lajos, Guttman József, Hlatky Endre, Dr. Hoványi Gyula, Kaczián Károly, Dr. Konrad Márk, Mezey Mihály, Miskolczy Barnabás, dr. Molnár Imre, Pally Lajos, Ritoók Zsigmond, Szokoly Tamás, dr. Várady Zs. Schöpplin Ágoston, Beczkay Lajos, Bertsey György, Déry János, Hoványi Géza, dr. Kornstein Lajos, Ländler Ferenc, Mészáros József, Mihálovics János, Milibák József, dr. Radó Ignác, Reismann Mór, Schütz Albert, Weisz Károly, dr. Friedländer Samuel, Gábel Jakab, dr. Moskovits József, Serényi Gusztáv, Ternyei Antal, Aufrecht Mór, Balogh Döme, Bartsch Sándor, Bottó Ferenc, Czeglédy Sándor, Diósi Lajos, dr. Döri Ferenc, Farkas Izidor, dr. Grósz Albert, Gyalokay Lajos, Hering Sándor, Ince Lajos, dr. Kazay Kálmán, ifj. Kohn Samuel, Kugler Albert, Kunz Gusztáv, dr. Kutiák Ágoston, Léderer Dávid, Löblé Henrik, Mandel Adolf, Mayr Sándor, Mihelffy Adolf, dr. Munk Béla, Müller Salamon, Némethy Károly, Nyiry György, Papp György, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Sonnenwirth Bernáth, Száhlender Károly, Steiner M. Albert, dr. Váry Szabó Béla, Weinberger Jakab, Weiszlovits Adolf, dr. Bulyovszky József, Rácz Mihály, Komlóssy József, Szűts Dezső, ifj. Rimler Károly, Istvánffy István, Sztarill János, Darvassy Lajos, Dus László, Tóth Márton, Busch Dávid, Jablonszky Emil, Nemes Jenő, Szűts István.

Dr. **Bulyovszky** József bejelentette, hogy **Beóthy** László hivatalos elfoglaltatása miatt nem elnökölhet.

Első sorban felolvasták a polgármester jelentését, melynek adatait már közöltük.

A polgármester havi jelentésének felolvasása után három interpellációt nyújtottak be napirend előtt.

Interpellációk.

Gábel Jakab kezdte meg a felszólalások sorát. Az állatvásártér rendezése dolgában interpellált. Ugy tudja, hogy a polgármester megígérte egy nálla járt deputációnak, hogy sürgősen fog intézkedni a vásártér rendezése iránt. Kéri a polgármestert, világosítsa föl a közgyűlést, hogy mikorra várható érdemleges intézkedés.

Várady Zsigmond állt fel ezután.

Kiáltások: Füstöl a Rimanóczy kéménye. (Derültség.)

Várady Zsigmond: Nem, télen sohse füstöl, uraim. Erre a vásárvámoknál előforduló botrányok miatt tesz interpellációt. Százával torlódnak ott össze a kocsik s egy ember képtelen fenntartani a rendet. A város érdeke, hogy az ide vetődő vidóki ember ne vároztassék. Az utak nyomorultak, a hidegben nem győznek egymásra várni a bejövő falusiak. Ez visszás állapot s felhívja rá a polgármester és a főkapitány figyelmét.

Mihelffy Adolf interpellált ezután, a **Brückner**-testvéreknél történt kasszafurás, meg a komendánsréti emberölés dolgában,

Szokoly Tamás is akart interpellálni a a villamos vasut ügyében, de viharosan leintették.

— Ki van tűzve napirendre! kiáltották feléje mindenünnen.

— No az más — felelte szolid lemondással Szokoly — s nagy derültség közepette ült vissza helyére.

Bulyovszky József dr. polgármester **Várady** Zsigmond interpellációjára válaszul kijelentette, hogy már intézkedett s a torlódások megakadályozására megfogja tenni ezután is a szükséges intézkedéseket.

Komlóssy József **Gábel** Jakabot nyugtatta meg, ifj. **Rimler** Károly főkapitány pedig **Mihelffy** Adolf felszólalására válaszolt, kifejtette, hogy a **Brückner** testvéreknél történt betörés a tulajdonosok könnyelműségére vezethető vissza. A Kommandáns-réti büntény ügyében védelmébe veszi a rendőrséget, a mely állandóan nem ellenőrizheti a város külterületeit.

Gábel Jakab megnyugvással veszi tudomásul a választ, **Mihelffy** Adolf is elfogadja a főkapitány választát.

A mi fontosabb.

Radó Ignác dr. a villamos vasut ügyének tárgyalása tekintetében szóial fel. Indítványozza, hogy sorrenden kívül tárgyalják a kérdést a miniszteri leiratokkal együtt.

Hoványi Géza dr. ugyanezt kívánja a 68.000 forintos regálekezelési ügyben hozott véleményes javaslat dolgában.

Ezután felolvasták a kereskedelmi miniszter felhívását a párisi nemzetközi kiállításon való részvétel iránt. A közgyűlés tudomásul vette a felhívást.

Felolvassák az igazoló választmány jelentését a megejtett törvényhatósági bizottsági tag választásról. Az összes megválasztott bizottsági tagokat igazolta a választmány, s a közgyűlés az igazolást tudomásul vette.

Választások.

A **közigazgatási bizottság** választott tagjai közül 1898. év végén kilépnek: **Grósz** Albert, dr., **Mihelffy** Adolf, **Hoványi** Géza dr., **Rádl** Ödön és **Berkovits** Ferenc dr.

Az így megüresedett helyekre a közgyűlés újból a kilépőket választotta meg. A szavazatszedő bizottság **Mezey** Mihály elnöklése alatt **Schöpplin** Ágost és **Farkas** Izidor tagokkal működött.

Nyomban a szavazatok kihirdetése után a **központi választmányt** alakította meg újlag a közgyűlés.

Tagjai lettek a központi választmánynak az eddigi tagok:

Hlatky Endre, Reismann Mór, Mezey Mihály, dr. Márkus László, Szokoly Tamás, dr. Várady Zsigmond, dr. Hoványi Gyula, Rádl Ödön, dr. Sipos Arpad, dr. Radó Ignác, Némethy Károly, Ullmann Izidor.

A Fő-utca rendezése.

Felolvasták a tanácsnak, mint állandó választmánynak előterjesztését a pénzügyi palota utcavonalának s ezzel kapcsolatban a Popper József féle ház utca vonalának megállapítása iránt.

A tanács az irgalmasrend által megvételre ajánlott 500 □ méter telek megvételét javasolja □ méterenként 6 forintjával, míg a Popper-ház kisajátításától eláll.

Gyalokay Lajos szólott elsőnek a tárgyhöz.

— Valóságos **ázsiai állapot** — ugymond — hogy az utca vonalat a közgyűlés állapítja meg.

— Nagyvárad állapot! — speciálítás. — kiáltják közbe.

— Az indítványomra rendelte el a közgyűlés 10 évvel ezelőtt, hogy a mérnöki hivatal az utcák vonalait megállapító tervezetet készítsen. A jelenlegi állapot visszaélésekre is szolgálhat okot. A város jól felfogott érdekében a bizottság jelentését ajánlja elfogadásra. (Zaj.)

Balogh Döme állt föl szólásra. Nagy zaj keletkezett hirtelenében.

— Eláll! Üljön le! — sivitották minden oldalról derülten.

— Haljuk, halljuk! kiáltja a hegypárt. Nagysokára jut szóhoz Balogh és kérdi,

vajjon mért nem a város építteti a pénzügyi palotát, mert az jövedelmezne. (Óriási zaj.)

Komlóssy József tanácsos felvilágosító szavai után a polgármester elrendeli a névszerinti szavazást.

A tanács javaslatát **72 igennel, 7 nem** ellen elfogadták.

A villamos vasut.

Nagy zivatart idézett elő az a leirat, melyet a belügyminiszter küldött a villamos vasut ügyében a városhoz. A leirat a következő:

Nagyvárad thjf. város közönségének!

A város közönsége által folyó évi márczius hó 16-án és május 12-én hozott két rendbeli határozatot, mely szerint a tervezett villamos vasut és villamos erőt szolgáltató telep építése iránt *»Részvénytársaság villamos és közlekedési vállalatok számára«* című budapesti czég részéről beadott ajánlat elfogadása mellett ezen budapesti czéggel a városi terület átengedési szerződés megkötetett; az ezen határozatok ellen a *»Nagyvárad-i gőzmozdonyu közuti vaspálya részvénytársaság«* által beadott felfolyamodványok folytán felülvizsgálván: ezenfelül feloldom és elrendelem, hogy az ügy újabb megfontolás tárgyává tétessék és annak alapján újabb közgyűlési határozat hozassék. Mert a *»Tröszt«* című budapesti czég a város területén építendő villamos vasutra nézve ez idő szerint érvényes *előmunkálati engedéllyel nem bír.* Minthogy pedig a város közönségének semmiféle biztosítéka nincs az iránt, hogy a vasuti engedély megadására illetékes kereskedelmi miniszter ur eddigi álláspontjának megváltoztatásával a már egy ízben megtagadott engedélyt mégis megadja: *a nevezett czéggel kötött szerződés foganatosíthatására a szükséges törvényes biztosíték hiányzik.*

Másrészt a versenyző két czég ajánlata közül a nagyvárad-i közuti vasut társaságé közforgalmi szempontból a város érdekeire nézve megfelelőbbnek mutatkozik.

Mig ugyanis a m. kir. államvasutak Nagyvárad állomásaitól a Szent László-téren át egy részt a Végh-utczáig, másrészt a Rhédey-kertig vezetendő fővonalat, továbbá a Szt-László tértől a Templom-térig vezetendő vonalat mindkét fél egyformán tervezi, addig a Templom-tértől a m. kir. államvasutak V. Velencei állomásáig vezető vonalnak a budapesti czég által a forgalommal egyáltalán nem bíró mellékutczákban tervezett elhelyezése a városra nézve már hátrányosabb, amit különben a város közönsége is elismert az által, hogy az elfogadott szerződési-tervezet 1. §-ában feltételül kimondta, hogy a mennyiben a templom-tér-velencei vonal a nagyvárad-i közuti vasut engedélyeinek lejárataival a városra száll, az előbbi vonal mellőzhetőse céljából ezt a vonalat szerződő czég villamos üzemre építi át.

Városközlekedési szempontból kiváló fontossággal bíró előny a városra nézve továbbá azon körülmény, hogy a nagyvárad-i közuti vasutársaság az új vonalak megépítésével egyidejűleg gőzüzemű vonalait is villamos üzemre alakítja át s így a város az ezen vállalat által elfogadott utczákban is egy modern és a korigénynek mindenben megfelelő közlekedéshez jut, míg az új vonalaknak más részére engedélyezése esetén pusztán a meglévő vonalaknak villamosra való átalakítására a részvénytársaság a szükséges pénzerőt megszerezni alig lévén, a vállalatnak első sorban és főleg a városra, mint várományosra fontos tovább fejlődése egyszersmindenkorra megbenntatnék.

Teljes mértékben méltánylom a város közönségének törekvését, hogy területének átengedése ellenében a város részére ellenszolgalmányokat anyagi tekintetben is biztosítani igyekszik és e törekvést nemcsak helyeslem, de magam is súlyt fektetek arra, hogy a város közforgalmi érdekeinek kielégítése mellett vagyoni érdekei is lehetőleg érvényesülést nyerjenek. E tekintetben nem kerülte el figyelmemet, hogy a nevezett budapesti czég ajánlata e részben a nagyvárad-i közuti társaság ajánlatánál előnyösebb. Minthogy azonban azon feltételeket, melyeket a kérdéses közgyűlési határozat, illetőleg az avval elfogadott szerződés

a város részére megállapít, melyek tehát a város követelésének mérvét véglegesen körvonalozzák; a nagyvárad-i közuti vasutársaság értesülése szerint elfogadni hajlandó: a szerződésnek ezen társasággal való megkötése a város közönségére hátránnyal nemcsak hogy többé nem jár, de arra előnyösnek tekinthető, egészen eltekintve attól, hogy ez által a város már létező közintézménye a város érdekében is kívánatos továbbfejlesztést nyerend.

Minthogy tehát a város közönsége által a budapesti czég előnyére hozott határozat fenntartása a város közönsége által óhajtott cél elérését nemcsak hogy biztosítja, hanem azt veszélyezteti, minthogy másrészt ezen czél a helybeli vállalat-való egyezkedés esetében elérhetőnek látszik, amennyiben ezen vállalat a foganatosíthatás feltételeinek birtokában levőnek tekinthető, a közgyűlési határozat feloldása mellett a város közönségét saját jól felfogott érdekében, az előrebocsátottak kellő mérlegelése mellett korábbi versenytárgyalás mellőzésevel való újabb határozathozatalára kellett utasítanom.

Végül megjegyzem még, hogy a bemutatott szerződési tervezet egyes határozmányaira nézve elhatározásomat akkorra tartom fenn, a midőn az újból felülvizsgálatom alá terjesztetik.

Miről a város közönségét felterjesztése kapcsán a esatolmányok visszazárása mellett további szabályszerű intézkedés végett értesitem. Budapest, 1898. december 3-án.

Perczel, s. k.

E leirat kapcsán a tanács azt javasolja, hogy a közgyűlés adja ki a villamos ügyet a tanácsnak, mely lépjen érintkezésbe a közuti vasutal s aztán tegyen jelentést a törvényhatósági bizottság januári közgyűlésének.

Friedländer Sámuel úgy találja, hogy a város egy kisebb ügyben kétszer is kimerítette jogait, most is megteheti. Érzí, hogy bizonyos indulat beszél belőle, mert eminensjogsérelmet lát abban, hogy a kormány nem respektálja a város érdekét. Ha a kormány körébe is tartozik ez az ügy, ne fájjon a belügyminiszter feje azért, hogy a kereskedelmi miniszter mit tesz.

Szokoly Tamás: Méltóságos ágens. (Derűltség)

Friedländer: Nem találja megengedhetőnek, hogy a város magára engedjen oktroálni akármilyen vállalkozót. A közuti vállalatnak úgy látszik, időt kellett szerezni — ugymond — arra, hogy pénzt szerezzen magának. A kinek pénze van, nincs szüksége arra, hogy a pénzt részvénytársasággal dokumentálja. Az egész dologban semmi nem történt egyéb, mint hogy a miniszter nem találta jóváhagyandónak Nagyvárad város akaratát. Indítványozza, hogy mondja ki a közgyűlés, miként hozott határozatához ragaszkodik s ezt a belügyminiszternek tudomására hozza. (Helyeslés.)

Szokoly Tamás: Megjósoltam én ezt előre. (Nagy derűltség.) Ez a leirat megérdemelné, hogy még feketébb keretben hozzák ide. (Zaj.) Hozzájáru Friedländer Samu bizottsági tag indítványához. (Nagy zaj.)

A miniszter jogtalan leirata.

Dr. **Hoványi Géza** sérelmesnek találja a belügyminiszter határozatát, mert az ellenkezik a város érdekével. A miniszter az előmunkálati engedély hiányára hivatkozik a Trösztel szemben, de ez az érv igen gyenge. Nagyvárad város polgármestere jogosult az előmunkálati engedély megadására, nem a miniszter, mert ez a vasut csak a város belterületén épül. A terveket a Tröszt elkészítette. Honnan veszi a belügyminiszter azt a jogot, hogy nem tekintve a város autonómiájára, ennek ellenére intézkedik. — Másodsorban forgalmi szempontból tartja a miniszter előnyösebbnek a közuti vasut ajánlatát, azt állítván, hogy a nagyobb forgalmi helyeken futna a villamos vonat. Ez nem áll, mert a városban minden utcán egyformán van a két terv, s csak Várad-Velenczén a templom-tértől változtat más irányt a Tröszt. Semmikép nem hiszi, hogy a közuti olyan helyzetben lesz, mi-

szerint most meglévő vonalait villamosra változtatja. Kifejti, hogy a miniszter nem állítja biztosan, csak valószínűleg, hogy a közuti is elfogadja a Tröszt ajánlatát. Van-e arra biztosíték, hogy ha a közuti vasut egyedül marad megadja-e azt, amit a másik társulat. Biztosítja-e ezt a miniszter. Végül a következő határozati javaslatot terjesztette elő:

Határozati javaslat.

Nagyvárad város törvényhatósága a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter ur határozatát megnyugvással nem fogadhatja, és tekintve, hogy a várost saját területére nézve a kétségtelen és a tulajdonjog fogalmából is folyó önrendelkezés joga feltétlenül megilleti;

tekintve, hogy az 1886. XXI. t. cz. 3. §-a a törvényhatóság önkormányzati jogát a belügyekben való önálló intézkedésre nézve biztosítja, a kizárólag helyi villamos vasut létesítésének kérdése pedig tisztán belügyet képez, mely az idézett törvény 5. §-ában taxative felsorolt amaz ügyek közt sincs felsorolva, amelyek kormányhatósági jóváhagyást igényelnének; —

tekintve, hogy az idézett törvény 10. §-a megállapítja azokat az eseteket is, amelyekben a kormány a törvényhatóságok határozatait megsemmisítheti, vagy új eljárást rendelhet el, azonban ily, a törvényben meghatározott eset t. i. az illetéktelen, vagy a törvénybe ütköző eljárás fenn nem forog és ilyenek fennforgását a nagyméltóságú belügyminiszter ur sem állapította meg; —

tekintve, hogy ily helyzetben a város törvényhatóságának egyhangulag hozott határozata a város önkormányzati jogos és törvényes hatáskörében keletkezett s annak megsemmisítése a város törvényes önkormányzati jogát sérti; annak végrehajtása előtt ugyanazon törvény 19. §-a adta jogánál fogva a nmélt. m. kir. belügyminiszter urhoz feírat küldését határozza.

Minthogy pedig a nmélt. m. kir. belügyminiszter ur, mint saját végzésében olvasható, a város felterjesztésének mellőzésére az indokokat külön (privát) értesülésből is származtatta, s ez értesülés a helyi viszonyok és a való tényállás téves felfogását eredményezte, a törvényhatóság feliratilag hangsúlyozni kívánta:

1. hogy a várossal szerződött *»Részvénytársaság villamos és közlekedési vállalatok számára«* czégnek előmunkálati engedélyre szüksége nincs, mert a tervezett és kizárólag helyi vasut összes tervei és részletrajzai teljesen készen vannak, de különben is az 1881. XLI. t. cz. 7. §-a világosan kimondja, hogy kizárólag helyi forgalom céljából létesítendő vasutak építésénél az előmunkálati engedélyt az illető törvényhatóság polgármestere is megadhatja.

2. hogy a nmélt. kereskedelemügyi miniszter ur hatáskörébe tartozó építési engedély kiadása későbbi kérdést képez és annak eddigé ki nem adása a város terület átengedési jogát nem érintheti, valamint az építési engedély kiadása a városi terület átengedése nélkül a vasutkiépítésre nem vezetheti;

3. hogy a leiratban említett az a körülmény, mely szerint a várossal szerződött czégnek Nagytemplom-utczától a velencei állomásig haladó vonalrésze kisebb forgalmi vonalon halad, nem jöhet komolyan tekintetbe, minthogy a vonalrésznek bárhol vezetése esetében a vonalrésznek fontosságát kizárólag a velencei vasut-állomás, mint végpont adja meg;

4. hogy a városra nézve nem bír előnnyel az, ha a már működő közuti vasut villanyossá átalakulván, csak egy társasággal szemben szerez meg várományosi jogokat, ellenkezőleg, a már megkötött szerződés jóváhagyása képezi a város érdekét, mert ez esetben a szerződéses időtartamok lejárataival úgy a közuti mai vonalait, mint a m st kiépítendőknél elhatározott új villamos vonalakat tulajdonul megszerzi;

5. hogy ezzel szemben a közuti vasut anyagi érdekeinek érvényesítése a városra nézve sem irányadó, sem kötelező szempont nem lehet és így magántársaságnak testületi vagy kormányhatósági kedvezményezése és a város jól felfogott érdekeinek rovására támogatása a nmélt. m. kir. belügyminiszter ur célját nem képezheti;

6. hogy a nagymélt. miniszter ur privát értesülése szerint a másik vállalkozótól is megkapható 126,000 frt és egyéb, a megkötött szerződésben a városnak biztosított előnyök megnyerése csak reményt képez, holott ezek a már megkötött szerződésben tényleg biztosított valószínű előnyöket képeznek, melyekért további tárgyalás nem szükséges;

7. hogy a város az ügynek eddig is elodázása által tetemes időközi kamatvesztést és a vállalat működéséből remélt gazdasági előnyöket elvesztette és e veszteséget tisztán az alaptalanul felebbező versenytárs felebbezésének köszönheti, a további tárgyalások által pedig eme veszteségei ismét növeltetnek és a vasutnak a szerződés lejáratával Nagyvárad város tulajdonába átmenése is későbbi időpontra fog esni;

vége, hogy a városnak semmi oka és erkölcsi alapja nincs ahhoz, miszerint megelőzze azt a vele már szerződött társaságot, hogy a kérdéses munkálatok megvalósítására legelsőben jelentkezett, tehát e műnek létesítésére a kezdeményezést megadta és a városnak a szerződésben biztosított előnyöket nyújtván a szabad verseny mezején s részben versenytársát messze tulszárnyalta;

és mindezek alapján arra kéri a Nmélt. Belügyminiszter urat;

méltóztassék hozott végzésétől elállani, a város törvényes önkormányzati jogát megvédelmezni, a város

határozatait és szerződését jóváhagyni és mindezekről a város közönségét az ügy nagy horderejére tekintettel sürgősen értesíteni. (Viharos éljenzés, ellentmondások, szünet nélküli zaj. Kiáltások: Nem kell! Éljen!)

A határozati javaslatot zajosan megéljenzették, megtapsolták.

Dr. Radó Ignác úgy találja, hogy ez idő szerint a közutival kell építtetni, mert csak ez uton juthatunk vasúthoz. A miniszter azt mondja, hogy egyenlő feltételek mellett a közutival szerződjön a város. Ezzel a miniszter egy már meglevő iparvállalatot akar pártolni. Bizza meg a közgyűlés a tanácsot, hogy érintkezésbe lépjen a közutival, miszerint záros határidő alatt nyilatkozzon, hogy elfogadja-e a Tröszt ajánlatát, s akkor intézzék el vele az ügyet. Ha pedig nem fogadja el azon feltételeket, írjon fel a törvényhatóság a miniszterhez hogy a közuti vasut feltételei hátrányosak a városra s így ezzel a társulattal nem szerződünk. Ezt a nyilatkozatot 2, vagy 3 nap alatt is meg lehet tudni a közutitól.

Dr. Sarkadi Lajos Nagyvárad város érdekét tartja főszempontnak. Nem helyesli, hogy felszólítsák a közutit, de mereven felírni sem volna helyes. Összekapcsolja a két indítványt, a Hoványiét és Radóét és pedig úgy, hogy mondják ki, miszerint ha a közuti vasut társaság újabb ajánlatával 2 heti időn belül nem jelentkezik, akkor felküldjék a dr. Hoványi Géza által benyújtott határozati javaslatot.

Egyszerre állottak fel ezután dr. Sonnenfeld Zsigmond és Gábel Jakab, s a bizottsági tagok nagy zajt csaptak.

Küldöttség a miniszterhez.

Elnök Gábel Jakabnak engedte át a szót, aki a város autonómiaja érdekében szólalt fel. Nem csak azt nézi, hogy vasut legyen, de a város autonómiaját is meg kell védeni. (Zaj.) Azon pótlást teszi, hogy dr. Hoványi Géza által beterjesztett határozati javaslatot egy küldöttség vigye fel Budapestre, s szóval is adják elő a város óhaját és sérelmét.

Dr. Sonnenfeld Zsigmond nem fogadja el a Hoványi határozati javaslatát. Pere van ugyanis elég a városnak, de vasútja nincs. Ebből a kérdésből könnyen kanapé per lenne. A határozati javaslat azt mondja, hogy a város autonóm joga van megtámadva. Az előmunkálati engedély megadása a város joga, de a

vasut engedélyezése a miniszteré. A miniszteri leiratban semmi sérelem nincs.

Szokoly Tamás: Állítsuk és bizonyítsuk! Végül dr. Sonnenfeld Ignác beszédét azzal fejezte be, hogy pártolja a Radó indítványát. (Nagy zaj.)

Mihelyi Adolf nem csinálna nagy politikát az egész kérdésből, a mely a körül forog, hogy a városnak vagy a miniszternek van-e meg az engedélyezési joga. E felett Budapesten is nagy harc volt. Indítványozza, hogy vegyék le most a kérdést a napirendről, míg a közuti vasut társaság nem nyilatkozik, hogy elfogadja-e a Tröszt ajánlatát. Most érdemlegesen ne határozzanak a kérdésben, hanem egy rendkívüli közgyűlésben döntsenek.

Hlatky Endre nem volt elragadtatva, mikor 25 ezer frtot ígérték azért a területért, amely többet ér. Most a közutit, mint helybeli vállalatot támogatná, ha hasonló ajánlatot tesz, mint a Tröszt. Ezután azt fejtegeti, hogy a miniszternek igaza van, mikor azt mondja, hogy a közuti ajánlata szerint a főbb vonalokon közlekednék a villamos vasut. Ha a közuti meglevő vonalait átalakíttatja, előnyösebb lesz a városra. A városnak van autonómiaja.

Szokoly Tamás: Papiron!

Hlatky Endre: Igaz, hogy csak a papiron van, mert csak a törvényen belül van autonómia. A zöld asztalnál határozunk, de a miniszter dönt. Egyéni nézete, hogy a kicsi kérdésekben engedné a várost reudelkezni, ha miniszter volna. Ezután Szokoly Tamást czáfolta az autonómia védelméért. A miniszter nem akar Nagyváradnak kárt okozni. Ha a miniszter a 126 ezer frtos ajánlat helyett a 75 ezer frtot hagyja jóvá, ez már nem az autonómia, hanem az igazság sérelme volna. A Hoványi határozati javaslata késleltetné a vasut létesítését. Elfogadja Radó Ignác indítványát azzal, hogy szólítsák fel a közuti vasut társulatot nyilatkozattételre.

Mihály József azt fejtegeti, hogy a Trösztel kötött szerződést respektálni kell. Ne álljanak el a szerződéstől, mert akkor az erkölcsi tekintély lesz megsértve. Az ügyet újból küldjék fel a jobban informált miniszterhez.

Szokoly Tamás a Hlatky Endre megjegyzéseire válaszol. Szokott felebbezni sérelmes határozatok ellen a miniszterhez, a melynek a széke — hála isten — ing. (Derültség. Zaj.) Pártolja Hoványi Géza határozati javaslatát.

A közgyűlés nem tőzsde.

Dr. Molnár Imre igen szépen beszélt a város erkölcsi kötelességéről. Soha sem fogadná el a Radó indítványát. Nagyvárad város törvényhatósága nem tőzsde; itt az erkölcs szempontoknak kell határozni. A városnak meg van az autonómiaja a törvények határai között. Olyan hatalom a miniszter, hogy egy ily előkelő törvényhatóság egyhangú határozatát megsemmisítheti? Sértve van a város a miniszter ezen határozatával. A miniszter leiratában végig huzódik az előszeretet, a vonzódás a közuti társaság iránt, a melyből a városnak semmi haszna nem lesz. Irjanak fel a miniszterhez, hogy a törvényhatóság egyhangú határozatát hagyja jóvá. (Élénk éljenzés.)

Mezey Mihály röviden a tanács javaslatát ajánlta elfogadásra.

Dr. Bulyovszky József: A kérdést tanulmányozni kell, mert az nagy anyagi felelősséggel jár a tanácsra. Még ugyanis majd előterjesztik a közgyűlésnek s akkor határozhat a törvényhatóság.

A zürzavar.

Ezután dr. Hoványi Géza felállott, hogy javaslatát még egyszer ajánlja, de a polgármester a legnagyobb meglepetésül kijelentette, hogy a tárgyalás be van fejezve.

Dr. Hoványi Géza kijelentette, hogy már előbb felállott szólásra, de akkor az elnök beszélt s így ő várt. Különbösen ajánlja határozati javaslatát.

Szavazásra kerülő a sor, a tanács javaslata mellett 41 bizottsági tagot, míg a

Hoványi határozati javaslata mellett 31-et olvasott össze **Rácz Mihály** főjegyző és **Szűts Dezső** aljegyző.

Éktelen láрма, dobolás keletkezett erre. Mindenfelől kiáltozták, hogy nem jól olvasták össze a szavazókat, nem szavazott 41 a tanács javaslataira.

Dr. Sarkadi Lajos beszélni kezd, de az óriási zavarban, zajban esengetésben, nem lehetett szavát hallani.

Dr. Bulyovszky József: (Sarkadihoz) Rendre utasítom a bizottsági tag urat.

Dr. Sarkadi Lajos: Élek a jogommal!

A zaj még jobban növekedett, egyesek az asztalt verték. Folyton a szavazás helytelenségét kiáltották: Tévedtek! Hibás volt a számítás!

A polgármester és **Rácz Mihály** igyekeznek megnyugtatni a zajongókat, hogy két jegyző olvasta a szavazókat.

Szokoly Tamás: Egy rendkívüli ülésre tüzzék ki az ügyet.

Dr. Sarkadi Lajos: Sajnálja, hogy a polgármester annyira ideges, hogy egyszeri megszólításra rendreutastotta őt.

Dr. Bulyovszky József: Joga nincs az elnöki széket sérteni.

Dr. Sarkadi Lajos az óriási zajban tovább beszél, dacára, hogy az elnök megvonta tőle a szót.

Elnök erre váratlanul, hirtelen felfüggesztette az ülést 5 percre s távozott.

A legnagyobb izgatottságban iárgyalták a kellemetlen incidens.

Szünet után.

Az 5 percz elteltével a polgármester újból megnyitotta az ülést.

A nyugodt tárgyalásra kérte a bizottság tagjait.

Szokoly Tamás indítványozta, hogy tekintettel az izgatott hangulatra, a gyűlés folytatását holnapra tüzzék ki.

A többség azonban nem fogadta el az indítványt.

Dr. Sarkadi Lajos ezután megmagyarázta, hogy előbb azért akart szólani, mert az általa tett indítványt nem vette figyelembe a polgármester.

A polgármester kimutatta ennek felesleges voltát.

A bizottság tagjai folytonos zajban követelték a gyűlés berekesztését.

Hlatky Endre szintén a mellett szólt, hogy ily izgatottan igen nehéz volna a 68,000 frtos ügyet, amely következik most tárgyalni, s azért halasszák a gyűlést holnapra.

Ezt a bizottság tagjai elfogadták s a közgyűlés a legizgatottabb hangulatban oszlott szét 6 óra után.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

- Decz. 11. A »Szigligeti társaság« felolvasó ülése a jogakadémia dísztermében d. e. 11 órakor.
 Deczember 17. Jogász felolvasó estély a Kereskedelmi Csarnokban.
 Decz. 18. A díjnok egylet közgyűlése d. u. 3 órakor a megyei árvászek tanácstermében.
 Decz. 26. »University extension« a jogakadémia dísztermében este 5-7-ig.

* **A főispán Budapesten.** A komoly politikai válságtól hullámoz az ország közvéleménye. Több vármegyében a főispánok leköszönni készülnek. A lex-Tisza híret Biharvármegye közvéleménye is érthető megdöbbenéssel fogadta. Mi sem bizonyítja jobban a politikai válság komoly-

ságát mint az, hogy a főispánokat a kormány förendelte magához értekezletre, ami csakis kormányválságok alkalmával szokott megtörténni. Dr. *Beöthy* László főispán szintén Budapestre utazott a kormányhoz kihallgatásra.

* **A bibornok Jézuskája.** A jó Jézuska elmegeyen karácsonykor azokhoz, akik derékul viselték magukat ez év folyamán és ajándékai-val még kedvesebbé teszi a karácsony öröm ünnepét. De persze ma semmit sem adnak ingyen, azért ha a szegényeknek vagy árváknak is akar vinni ajándékot, akkor előbb elmegeyen azokhoz, akik szeretik a szegényeket és árvákat s ezek a Jézuska kívánságára annyit összeadnak, hogy jut mindenkinek Krisztkindli, öröm nélkül nem marad senki. A bibornok püspök is felajánlott a Jézuskának 1100 frtot, hogy ezáltal 13 derék intézetben örömet okozhasson. Az intézetek így részesülnek a szeretet adományában:

A szent Orsolya zárda részére 100 frt. Szent Vincze intézet részére 100 frt. Ujvárosi Immaculata intézet részére 100 frt. A V.-Velenzei irgalmas nővérek részére 100 frt. Papnevelő intézet részére 100 frt. Szent József intézet részére 100 forint. Bölesőde egyesület részére 100 frt. Bihar megyei nőegylet részére 100 frt. Tanítóképző-intézet részére 50 frt. Erzsébet leányárvaház részére 50 frt. Városi tűzoltóság részére 50 frt. Önkéntes tűzoltóság részére 50 frt. Bihar megyei kórházban működő mallersdorfi tiszt. szent. Ferenc-rendű nővéreknek 100 frt. Összesen 1100 frt.

* **Az elengedett 68,000 forint.** A szeszfogyasztási adóból elengedett 68,000 frt ügye mindinkább bonyolultabbá lesz. Mint értesülünk, a szesz kereskedők és kimérők körében mozgalom indult meg, hogy Ullmann Izidor volt szeszfogyasztási adóbérlő ellen pert indítsanak jogosnak vélt követelésükért. Ugyanis azt mondják, hogy neki elengedett a város 68,000 forint bérösszeget, őket is illette volna bizonyos leengedés. Ez azonban nem történt meg s ők mindvégig úgy fizették a szesz utáni adót, a hogy először meg lett állapítva. Ha szépszerivel nem tudnák Ullmann Izidort rávenni, hogy részükre kárpótlást adjon, az esetben perelni fognak.

* **Deák Ferencz arcképei.** Deák Ferencz még 1861-ben a fővárosi árvaházakra ruházta át az arcképei elárúsításának kizárólagos jogát. E jogból a 60-as és 70-es években igen szép összegek gyűltek össze, úgy, hogy belőle a József-füi árvaház 8948 frtot kapott, az Erzsébet leányárvaház pedig 8464 frtot. Azóta azonban a kereslet évről-évre csökkent s az idén már egyetlen példányt sem adtak el azon képekből. Az elárúsítás bizományba adás útján történt s most, hogy a képeket már senki sem veszi, *Heinrich* István, mint az árvaházak felügyelője azt a javaslatot terjeszti a tanács elé, hogy a főváros mondjon le a kizárólagosság jogáról s a nagyobb arcképeket osszszák ki az iskolák, árvaházak s kisdé-óvók közt, a kisebbeket pedig jutalmazásul adják ki az árvaházi jelesebb növendékeknek.

* **Vasut Nagy-Léta és Székelyhid között.** A debreczen—derecske—nagyletai helyi-érdekű vasut »Nagy-Léta« állomástól a bihari helyi érdekű vasut »Székelyhid« állomásáig vezető szabványos nyomtávu vonal építésére a kereskedelmi miniszter az előmunkálati engedélyt megadta.

* **Kinevezések a postánál.** Rutter Emil m. kir. posta és távirat tanácsos a VII. fizetési osztály 1-ső fokozatába lett előléptetve. *Balogh* Lajos a Püspök-fürdőbe s *Hudák* Róza Ócsődre postamesterekké neveztettek ki.

* **Lemondani, lemondani . . .** A mostani ödök bizonyos aktuális szint adnak ennek a kis rtiénetnek: Az öreg *Török* János, ki a hatvanas

években az ó-konzervatívok híres publicistája volt, beszéli, hogy egy este Bécsben *Forgách* Antal kanczellárnál volt, kit a király magához hivatott. Bevárta s ragyogó kedvvel tért ez haza. Dicsekedett neki, hogy a király a legkegyesebben fogadta, minden előterjesztését helybenhagyta, sőt másnap meghívta vadászatra. Csakugyan az udvari vadászatban *Forgách* részt vett s *Török* ott volt, mikor nagy vígan tért haza. Ott talált a kabinet irodából egy levelet, hogy — adja be lemondását.

* **Vonatkisiklás Szombatsagon.** Csütörtök este rémes vasuti szerencsétlenség híre járta be a várost. Széltiben el volt terjedve, hogy a nagyváradi-vaskóhi vonalon Szombatság állomáson a személyvonat kisiklott. A hír szerencsére nem bizonyult valóznak. Az egész dologból igaz annyi, hogy a szombatság-dobresti vonalon a szombatsági bejárónál egy tehervonat eddig meg nem állapított okokból kisiklott s a mozdony kifutott az országotra, egy kocsit felfordult s mindkettő megrongálódott. A személyzet azonban a szörnyű rázkódásokból épen került ki.

* **A hollandi királynő menyasszony.** Vilma királynő arról értesítette Viktória angol királynőt, hogy — választott. Jegyese sajtókezü levele szerint Vilmos wiedi herczeg, aki ez idő szerint 22 éves, deli fiatal ember és hadnagy a la suite a porosz gárdaezredben, mely Potsdamban van állomáson.

* **Sétahangverseny.** A katonazenekar holnap, vasárnap délután 5 órakor a Sas szálloda nagytermében hatodik sétahangversenyét rendezi, melynek fő érdekessége lesz a világhírű zenész, *P. Mascagni* »Rantzauk« című operája előjátékának előadása. A műsor egész terjedelmében a következő:

1. Nyitány »Ha én király lennék« című operához *A. Adam*-tól.
2. »Czifraságok« keringő *C. M. Ziehrer*-től.
3. Előjáték »Rantzauk« cz. operához *L. Mascagni*-től.
4. »A la hongroise« hegedű solo *M. Hauser*-től.
5. Uj! Először! »Pikáns és mulattató«. Egyleg *Fiala* J.-től.
6. »Császár-induló« *Komzák* K.-től.

* **Eljegyzés.** Cziffra Gerő Bihar megyei főpénztárosa, a »Nemzeti Casinó« elnökének, valamint neje: Cziffra Gerőné, sz. *Markovits* Berta, kedves szeretetreméltó leányát: *Fanny* kisasszonyt a napokban jegyezte el dr. *Gyertyánffy* László, torontálmegyei nagybirtokos, özv. *Gyertyánffy* Lászlóné, sz. *Markovits* Gábiella urnőnek fia.

* **Kitiltott lapok.** A kereskedelmi miniszter a »Pritel lidu« című amerikai folyóirattól, mely már »Americké Noviny« s »Obzor« czimeken próbált szerencsét, az »Srpski Goror«-tól, mely hajdan »Odjek« czimen jött Szerbiából, továbbá *Rohnceder* Vilmostól Berlinben megjelent »Aus Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft der Siebenburger Sachsen« című füzetétől a szállítást megvonta.

* **Kofák panasza.** Tegnap nagy kofa küldöttség járt a polgármesternél s egy majdnem két ives előterjesztést adtak be. A bihar-püspöki kofák nagyon sérelmesnek tartják a rendőrségnek azon intézkedését, hogy az elővásárlásokat megakadályozza, amivel nekik nagy kárt okoz. Különösen Réz Bertalan rendőrbiztos ellen kelnek ki s az előterjesztés végén kérik a rendőrség ellen a fegyelmi vizsgálatot. A rendőrségnek ez az eljárása azonban a nagyváradi bevőközönségre már eddig is nagyon előnyös volt s így alighanem egyszerűen elvetik a kofák beadványát.

* **A szálloda tolvaja.** Még ez előtt két héttel történt, hogy *Meskó* Boldizsárné szül. *Örley* Magdától a *Rimanóczy* szállodában elloptak s z á z forintját. A tettest akkor keresték, azonban hiába. Tegnap azután új feljelentés jött a Rimanócziából. Ezt a feljelentést a szoba asszony tette, akinek tizenhárom forintja veszett el. A rendőrség ezen feljelentés következtében megindította a nyomozást, amely-

nek folyamán letartóztatták *Nyék* Róza szobaleányt, aki azonban mindent tagad. Később a leányt kutatást tartottak s nála két darab *Meskónétól* lopott fehérneműt találtak, pénzt azonban nem. Habár a leány tagad, átkisérték az ügyészséghez.

* **Pénzt vagy életet!** Rablók törtek egy este a jegyző ur házába:

— Pénzt ide, vagy meghalsz: — így köszöntötték a jegyzőt, ki mint jó falusi gazda a kanapén pipázgatott.

— No hiszen kentek is ostoba emberek — mondotta a jegyző, hiszen ha pénzem volna, nem ülnék itt nyugodtan.

A rablók összenéztek és kikullogtak.

* **A thea-estély jövedelme.** Az 1898. nov. hó 21-én és 1898. decz. 5-én tartott thea-estélyek összes bevétele volt 323 frt 50 kr, kiadása pedig 111 frt 88 kr, a tiszta jövedelem 211 frt 62 kr; lévén ezen összeg egyenlő egyharmad részben a Bihar megyei és nagyváradi nőegylet segélypénztárának — Gyermekebarát egyesületnek és az Erzsébet bölcsőde-egyletnek átadott. Midőn ez alkalommal is meleg köszönetünket nyilváníttuk azon hölgyeknek, kik e theaestélyek szükségleteit adományozni és az estélyeket személyes kiszolgálásukkal élvezetessé tenni szivesek voltak. A felülfizetők névjegyzékét következőkben tesszük közzé: *N.* 50 kr., *Des Escheroljes* Sándor 50 kr., *dr. Szemethy* 50 kr., *Némety* 50 kr., *Fássy Pál* 50 kr., *Hlatky* Endre 5 frt, *N. N.* 1 frt, *Mayer* Agostonné 1 frt, *br. Gerliczy* Félixné 6 frt, *Máriásy* kapitány 2 frt, *Szoba* pinczér 50 kr., *dr. Schweiger* Ede 50 kr., *Kis Elek* 1 frt, *Jakobi* Frigyes 1 frt, *Guttman* 50 kr., *Rácz Pál* 50 kr., *dr. Makutz* 50 kr., *dr. Molnár* Imre 50 kr., *Kimecz* Gusztáv 1 frt. A felülfizetésekből befolyt összesen 23 frt 50 kr. Kelt Nagyváradon, 1898. decz. hó 7-én. A rendezők: *Mezey* Vilma, özv. *Grunwald* Henrikné, *Kiss* Elekne.

* **Figyelmes szolgál.** — Nagyságos ur, kérem alássan, megérkezett a nagyságos asszony édes anyja!

— Hát miért nem mondd egyszerűen, hogy megjött az anyósom.

— Nem akartam a nagyságos urat megijeszteni.

* **Kelietetlen kaland.** kelietlenül kalandon ment keresztül egy gimnáziumi tanuló, *B. G.* vasárnap esete. *B. G.*-nek valami dolga volt Ujvárosban s mikor a Nemzeti hidról lelépve a Timár utcába akart menni, egy ismeretlen ember megtámadta. Az erős fiatal fiu azonban nem vesztette el lélekjelenlétét, kivette a zsebében levő kapukulcsát s azzal a támadóját megszalasztotta.

Az elengedett 68,000 frt.

— A kiküldött bizottság jelentése. —

Végre ma a törvényhatóság elé kerül a kiküldött bizottság jelentése a szesz fogyasztási adónál elengedett 68,000 frt ügyében.

A jelentésben foglalt véleményt már említettük azzal, hogy a polgármester nem akarta a törvényben előirt közszemlére kitenni a titkos ügy iratait.

A lapok felszólalása a bizottsági tagok egy részénél igen nagy meglepetést keltett. Több városatya vasárnap reggel a hivatalos idő elején már fent járt a városházán, hogy a szenzációs iratokat megtekintsék.

Végre is aztán a nagy titok is felszabadult a szoros zár alól, s betekinthettek a dologba.

A közgyűlés tegnap nem kezdhette meg e fontos ügy tárgyalását, hanem az mára maradt, a hitelesítés utánra.

A jelentés 27 oldal, elég sürtű irás és aláírták: *Némethy* Károly, *Hlatky* Endre, *Bertsey* György és *Reismann* Mór, míg *Szokolay* Tamás nem írta alá a jelentést, amelyből közöljük a következőket:

A szeszitalmérés adó kezelésének három

éves ciklusa 1890. évi január 1-ső napjával kezdődik és tart 1893. évi december 31-ig, 1890. évi márczius 13-án kelt alérleti szerződés alapján 70 ezer forint megállapított bér mellett egy nagyszámu tagokból álló szövetkezet kezelte azt. Ez idő alatt sok különböző folyamodványt adtak be, de ezeknek nincsen becse. Ebben az időben, valamint a következő években is rendben ment a dolog. A kifogásolt eljárás az 1896. évvel veszi kezdetét, midőn az adókezelésre árlejtést is tartottak, amelynek feltételei szerint az 1896. évre fizetendő lett Ullmann Izidor által az italmérsi adójog alapján 76,000 frt.

Városi illeték pedig	383.690
hektoliter szeszfok után reményes bevétel	26,858 frt.

Összesen: 102.858 frt.

Erre nézve azonban elfogadó nyilatkozat nincs, hanem az 1896. év január 25-én kelt és Ullmannhoz intézett nyilatkozat szerint, Ullmann újabb ajánlata, mely szerint 96-ra 86.000 frt ígértetett, fogadtatott el Sal Ferencz által.

Erre nézve Sal Ferencz előadta, hogy az eléje terjesztett adatok szerint meggyőződött arról, hogy az árverési feltételek túlmagasak. Ullmann mindjárt az árverésnél hangoztatta, hogy az adatok túlmagasak és már ekkor kiállításba helyeztetett a helyesbítés. Azok az adatok és iratok, melyek alapján a polgármester a feltételek magasságáról meggyőződött, a költözködésre és lemondása alkalmával elkallódtak. A bizottság tekintve Sal Ferencznek feddhetlen közliszteleiben álló személyét, ténynek veszi, hogy a volt polgármester meggyőző adatok alapján járt el, mit a következő számítás is megerősít.

Minden hektoliter-szeszfok után fizetendő

adó	15 kr.
illeték	7 kr.

22 kr.

Alapul föl volt véve 383.690 hect. szeszfok, miért

$383.690 \times 22 = 84.411$ frt

Ez az összeg megközelítőleg megfelel a 86.000 frtnak.

A fentiekben a 96. évre vonatkozó intézkedések történetét adtuk elő. A 97. és 98. évre vonatkozólag — mint azt már egy ízben megírtuk — két írásbeli adat van. Az egyik 96. évről szóló árverési jegyzőkönyv kalauzulája, melyet Bordé Ferencz, Ragány János, Ullmann Izidor irtak alá. Ebben minden indokolás nélkül Ullmann Izidor bizatik meg továbbra is a kezeléssel, azzal a megjegyzéssel, ha időközben a városnak az állammal kötött szerződése megszűnik, a város nem kötelezhető kárpótlásra. A másik adat Sal Ferencz megbízó levele. A volt polgármester ebben Ullmann Izidort bizza meg a kezeléssel. A 77.000 frtről nincsen szó benne. Erre nézve a bizottság azokat a felvilágosításokat kapta, hogy Ullmann Izidor több ízben panaszkodott a bevételek csekély volta miatt és csak 75.000 frtot akart fizetni, az ellenkező esetben hajlandó volt a 6000 frt bánatpénzt lefizetni. Szóba került a házi kezelés, de ez nehézkesnek látszott és így történt, hogy az 1897. és 1898. évre ismét 9—9 ezer frt engedtetett el; innen van a 77.000 frt kezelési összeg.

Ezzel a szóval fejezi ki a bizottság rosszalását a mulasztásokkal szemben. Sal Ferencz-czel szemben azon a nézetben van a bizottság, hogy meghatalmazása volt a kezelésre nézve. Kifogásolándó azonban, hogy Ullmann részéről a városnak nem volt biztosítéka arra az esetre, ha a bérösszeg vagy kezelési összeg nem folyt volna be, ami azonban pontosan megtörtént. A közgyűlés határozata szerint a bérösszeget felüli jövedelem a városi árvaházé lett volna. Azonban a bizottság a regále-jog gyakorlására vonatkozólag nem talált semmiféle jelentéseket, vagy jegyzőkönyveket, még kevésbé könyvkivonatokat. E mulasztásokat a bizottság a tisztviselőknél röjja fel, így Ragány János főszámvivőnek és Bordé Ferencznek, kiknek állítása szerint az árvaház javára semmi pénz be nem folyt, az üzleti könyveket azért nem tekintették meg, mert arra megbízást nem kaptak.

Fegyelmi eljárást érdemelne egy nagy avadalom körül ilyen gondatlan és hanyag

Eljárás — így szól a bizottság jelentése — *de a rosszaláson kívül egyebet nem hozunk javaslatba.*

Továbbá azt javasolja, hogy a közgyűlés a főügyvéd elnöklete alatt egy bizottságot küldjön ki, mely a városi javadalmak helyes kezelése felett tanácskozzék és azok felett mintegy felügyeletet gyakoroljon, miért is negyedévenként ülést tartson.

Közgyűlés villamos üzemre.

A vasutaknál eltörölték a csengőt, mert idegessé teszi az embereket. Miért hagyták meg a tanácskozási termekben? Itt még idegesebbé teszi az embereket, azt is aki csenget, azt is akinek csengetnek; mégis ha nagy a zaj, akkor nem a csengő hallik, hanem a Gábel Jakab hangja, aki bár igen okosan beszél, de a csengő mégis szebben szól nálla s így csengő pótléknak kevésbé kívánatos.

Diskrétebbül lehetne eljárni valami villanyos készülékkel, mely elnöki nyomintásra néhány centiméteres szikrát ugratna a rendreutasítandó bizottsági tagra. Ez a legnagyobb zajon keresztül is látszanék és a t. bizottsági úrtól a legtermészetesebben volna megvonva a szó, jó időre.

No de mig Bánffy nem dönt abban a földrajzi kérdésben, mit egy közbeszólás felvetett, hogy Nagyvárad Ázsiában van és Ázsia Nagyváradban, addig ne kívánjunk villanyos energiát városunkban.

Nem is kívánánk, de azért úgy vettük észre, hogy megvolt a villamosság a közgyűlésben, még pedig ugyan erős áramban, ami nem is csuda, mert két telep, a Tröszt és a közúti teljes erővel szolgáltatta.

Néha aztán szikra alakban csapódott ki és alaposat ütött. Sarkadi Lajos a megmondhatója.

Ah igen, a közúti villamos! Riporteri szempontból nagy várakozással nézek eléje. Hiszen még csak inefigie indult meg s mégis már hány törvényes formán és bizottsági tag orron gurult keresztül. Ha a valóságban is így fog munkálkodni, akkor nem is vasut lesz, hanem a lapok legbuzgóbb sport csinálója

Hogy is volt csak?

Igen.

Felolvasták a miniszteri leiratot, mely ugyan nem a Rózsabokorban kell, de azért a lemondást ajánlja. Lemondást a Trösztől.

Hoványi Géza ilyen kurtán-furesán nem óhajtja elintéztetni az ügyet.

Más sem óhajtja, hanem hozzá szóltak:

— Friedländer mint szokott, azaz szépen, temperamentumozva és okosan.

— Hlatky tekintélylyel.

— Radó kenetteljesen.

— Gábel okosan — de sokszor.

— Sonnenfeld olyan magas szempontból ahogy csak tudott.

— Milibák egyszerűen, de őszintén.

— Molnár rokonszenvesen, meggyőzően.

Sarkadi!?

Megálljunk, a villamos elgázoláshoz értünk.

A zaj óriási, az elnök elrendeli a szavazást, Radó nem nyugszik belé, az elnök bele nyugszik a Radó nyughatatlanságába és engedi beszélni. Sarkadi szintén szólni akar indítványához, az elnök leinti, a szavazást végérvényesen elrendeli szavazás után Sarkadi feláll s kéri az elnököt, hogy ne legyen ideges, az elnök hevesen bizonyítja, hogy ő nem ideges, a zaj óriási, a csengő nem hallik, de a kiabálás hallik, elnök az ülést felfüggeszti. Sarkadit nem s így ő mondókája közepén leül, a biz. tagok fülugráltnak.

Büszkén szavaltam a költővel a jelenetre — Árpád apánk ne féltsd ősi nemzeted! van itt erő, van itt temperamentum, csak fel kell egy kicsit villanyozni.

Mikor az elnök megnyitotta a gyűlést azt hittem most jön a java.

De nem a java jött, hanem a vége. A bizottság ugyanis gyorsan két határozatot hozott, egyikkel nem halasztotta el a gyűlést, másikkal öt percz mulva elhalasztotta s mindnyájan kint voltak pár percz mulva az utcán.

Kint zavartan kérdezősködtek a biz. tagok.

— Mi volt ez?

Mi volt? Semmi nagy dolog. A villamos áram erős volt s a vezető még erősebb akart lenni. **Kóby.**

EGYESÜLETEK.

Felolvasó estély. A nagyvárad-velencei és váraljai »Népkör« ma este tartja meg ez idén első felolvasó estélyét saját helyiségében. A műsor igen érdekes s így nagy közönségre számíthat a rendezőség. A felolvasás kezdete fél 8 órakor lesz a következő programmal:

1. Felolvasás. Tartja: Dr. Adorján Emil.

2. »Oh mi szép tavasz« (müdal) Beckertől.

Éneklő Lőrincz Riza kisasszony. Zongorán kíséri Moizes Miklós zenetanár.

3. »Rákóczy Rodostón.« (Melódráma). Elő-

adják: Papp János joghallgató és Moizes Miklós.

4. a) A hid. (müdal) Abtól, b) Népdalok.

Éneklő Lőrincz Riza k. a., zongorán kíséri Moizes Miklós zenetanár.

A műsor után táncz lesz. Az estélyre külön meghívók kibocsátva nem lettek, hanem ez uton hívja meg a kör elnöksége az érdeklődő közönséget. Belépti díj 1 korona.

TANÜGY.

Érettségi vizsgálat a felső kereskedelmi iskolában. A helybeli felső kereskedelmi iskolánál a decemberi határidőben leendő érettségi vizsgálat írásbeli része f. évi december hó 15-én veszi kezdetét, miről az érdekeltek tanulóik ez uton értesítettek. Ugyane napokon készítik írásbeli feladataikat azok, kiknek engedélyük van az alsó vagy középső osztályról magánvizsgálatot tenni. Nagyváradon, 1898. decz. hó 9-én. Vidovich Bonaventura, felső ker. isk. igazgató.

IRODALOM.

— **A modern Szigligeti társaság.** Egyik fővárosi napilap hirt adva a nagyvárad »Szigligeti társaság« decz. 11-én rendezendő felolvasójáról, megütődik szeme az egy szereplő női tagon s ilyen glosszák fakad: A »Szigligeti Társaság«, ugy látszik modernebb a »Kisfaludy Társaság«-nál, mert mint a hírből látható, női tagja is van. A Kisfaludy társaságban ugyanis egy ízben szóba jött, hogy a társaság rendes tagjai közé női tagokat is vegyenek fel, amit azonban a közgyűlés kegyetlenül leszavazott. Ennyiben modernebb a Szigligeti társaság a Kisfaludy-nál.

— **A Katholikus Hitvédelmi folyóirat** 11-ik száma a következő bő tartalommal megjelent: Kilátásaink (valami a kongruáról). — Spiritus consilii. — Ötven év alkotmányos politikája. — Kath. regényirodalmunk elmaradottságának okairól. — Egyoldalú kultúra. — Mit mond dr. Schmitz püspök? — Társadalmi mozgalmak az ő korban. — Megtértek Csarnoka. — **Kronikás:** Mária könyv az egyetemen. — Csak államosítsunk! — Ébredünk. — Pap mint polgári hivatalnok. — Quod uni justum. — Egy főispán a szabad kömivesekhez. — Zsidó hazafiság. — Szomorú, ha igaz. — **Protest. Szemle:** Bettár Gyula a protestantizmusról, mint a művészet ellenségéről. — Tiszajárás Magyarországon. — Leszerelt őserő a kálvínista gimnáziumok dekadenciájára. — Irodalom. — Vegyesek. — Regény. — A tartalmas folyóirat ára egész évre 4 frt, fél évre 2 frt. Czim **Budapest,** VII., Csömöri ut. 32. II. em. 11 sz.

Olcsó, jó könyvek. A vallásos érzés ápolása és ismeretterjesztés szempontjából melegen ajánljuk a népies nyelvezettel megírt következő műveket: **Walter: Kanalas vitések.** Leleplezések a szabadkőmives konyhából. Irta: Holz A. Ára a 177 l.

könyvnek 25 kr. — *Olláriszentség*. Tanulságos cikksorozat, keresztény véreimnek különösen ajánlva. Irta: Holz A. 112 lap. Ára 25 kr. — *Világosság, haladás, szabadság*. A leplezett nagyhangú jel-szavak. — Miről beszél a temető. Irta: Holz A. Ára 15 kr. A pénz előzetes beküldése ellenében megrendelhető az *Oktató Népkönyvtár*-nál, Budapest, VII. Csömöri-ut 32. sz.

Igazságszolgáltatás.

Megvédte a gyermekét.

Az anyai szeretetnek megható tulkapását tárgyalták tegnap a törvényszéken.

Egy apán, a ki a gyermekét folytonosan kizárta, az anya próbált elégtételt venni, s le-akarta lőni felhevülésében a gyermekének a kinzóját.

Az eset a következő: Szaránd községben már majdnem tizesztendő óta vad házasságban él *Erdély* Imre gazga *Svábi* Viktornéval, *Márk* Paulával. Ebből a vadházasságból egy gyermek született, aki most töltötte be a hatodik élet-évet.

Ugy lászik azonban, hogy a férfinak sehogy sincs inyére ez a gyermek s ezért mindent elkövetett, hogy a gyermeket elpusztítsa.

A legnagyobb kegyetlenséggel bánt a gyermekkel, akit kikötött a szobájába és ott hagyta függni, azután pedig még kegyetlenül el is verte.

Ez a kegyetlen bánásmód azután gyakran ismétlődött, mondhatni mindennapos volt az *Erdélyiek* házában.

Az anya sehogysem tudta elviselni ezt a kegyetlen bánásmódot és ezért gyakran kérte a férjét, hogy ne bántsa a gyermeket, azonban minden hiába való volt.

A múlt tavaszon aztán az asszony elhátározta, hogy ennek a rettenetes kinzásnak véget vet s miután szép szerével nem ment egy este, amikor *Erdélyi* ismét kizárta a gyermeket egy revolverrel rálőtt *Erdélyire*.

A golyó talált, azonban a lövés erejét egy óra, amelyen a golyó keresztül hatolt, elvette s így csak kisebb sebesülést okozott.

Tegnap tárgyalták ezt az ügyet *Nagy* József elnöklete alatt.

A kir. ügyész *Korn* dr. az asszonyt aki különben le is van tartóztatva a szándékos emberölés kísérletében kérte bűnösnek kimondani, míg a védő *Ritoók Géza* dr. ügyvéd felmentését kérte.

A törvényszék az anyát, aki a gyermekét védve követte el ezen tettét, a legkisebb bűntetessel sújtotta, három hónapra ítélte s ezen büntetését a vizsgálati fogságot kitöltöttnek vette s azonnal szabadlábra helyezte.

Az asszony megnyugodott, míg az ügyész felebbezett.

A kijátszott sertésvész. Két almamezői embernek, *Sipos Imrénének* és *Sipos Jánosnak* volt két disznójuk, ezeket azonban nem tudták eladni, mert a község zár alatt volt. A két *Sipos* erre a sertéseket áthajtotta Középesre s ott a sertés járatot megszerezték. A manipuláción azonban rajta vesztettek s a törvényszék őket 8—8 napi fogházra ítélte.

Az Országos Törvénytár sikkasztója. *Frisch Győző* segédtsízt volt az Országos Törvénytárnál és egy év alatt 2000 frtot sikkasztott el. *Frisch Győzőt* éppen akkor fogták el, amikor az Országos Törvénytár előbbi sikkasztóját, *Pettkó László* dr-t elítélte az ítéltábla hat évi fegházra. A törvényszék előtt a vádlott nem tagadott, töredelmesen beismerte tettét. A bíróság egy évi börtönre ítélte a sikkasztót, amely ítéletben az elítélt megnyugodott, de a közvédlő felebbezett. A kir. tábla I

büntetőtanácsa ma délelőtt tárgyalta a sikkasztó segédtsízt ügyét s *Dezseffy Marczel* előadó bíró előterjesztései után helybenhagyta az elsőbíró ítéletét.

REGÉNY-CSARNOK.

SZERESS ÖRÖKKÉ.

Irta: Buchanan Róbert.

Angolból fordította: Dr. N. Gy.

18.

A mint beszélt, tisztán hallottak a szél süvöltésén túl egy éneklő hangot. Mindegyre közeledett, míg egyszerre csak meg nem szűnt közvetlenül a ház előtt.

— Ez *Reilly* Antal hangja! — kiáltá *Seth* kapitány; majd hozzátette, mintegy üdvözölve őt, — *Reilly* Antal, hallóh!

Mártha az ajtóhoz szaladt s kitekintett a sötétségbe, de nem látott semmit. Azután, épen a kertre nyíló ablak alól tiszta hang csendült meg, énekelve a kis dalt:

Oh J was born in Connemara

One day at home when my mother was out!*

Majd az ének megszűnt s egy éles hang kiáltá:

— Nyisd ki a szárnyát!

Mabel ebben a perczben ott termett az ablakszárny mellett, nevetve hallgatózva. Öröm kiáltással rántotta föl az ablakszárnyat, a mely mint valami ajtó, francia módra csaknem a padlóig nyílt ki.

A szél süvöltött, a hó berepült s ebben a pillanatban egy földuzzadt alak ugrott be, nagy téli bundába burkolózva, hóval borítva. Fején prémes sapka volt, melynek két fülvédője lógott alá, lábain hosszú tengeri csizmák; de kezei meztelenek voltak s jobb hóna alatt egy kis hordócskát cipelt.

— Antal apó! — kiáltá *Mabel*, örömben tapsolva.

Antal meghajtotta fejét s ragyogó arcczal üdvözölte a barátságos arczokat köröskörül. Majd *Mabel* segítségével levetette hó-borította bundáját s fölakasztotta az ablak melletti szögére, azután kioldva prémes sapkája zsinórját, levetette azt egyik székre, teljesen leplezve ragyogó, idő-verte, simára borotvált arczát, rövidre nyirt hófehér haját, jó kedvtől, egészségtől csillogó szemeit.

— De miért jött apó, ezen az uton? — kérde *Mabel* nevetve.

Antal, a ki évek haladtával egyre fecsegőbb lett rögtön megfelelt mint a harang oly tiszta és dallamos hangon:

— Hát hol hallottad azt, hogy *Reilly* Antal valaha az ajtón jött volna be, mint más becsületes ember? Az én életem titok, jöttöm-mentem is titok; jobb szeretem az ablakot, mint az ajtót. Hát kegyelmed is itt van, *Seth* kapitány? Éppen azt mondom *Mabel*nek, hogy született csavargó vagyok. Semmi tisztességes nincs rajtam, a nevemet kivéve; ez meg nem az enyém, hanem az apámé!

Ezeket mondva a tűz barátságos fényébe jött és sorban üdvözölte barátjait.

— Mindig csufolja magát ez az Antal, — jegyzé meg a szatócs nyugodtan.

Antal fölvetette a fejét s nevetett mint egy kamasz.

— Ez az én hunczutságom! Azért teszem, hogy mást arra ösztönözzek, hogy dicsérjen, — tevé hozzá lassan, leverve a hópelyheket vörös nyakáról.

— Pedig sohse volt bennem sok dicsérni való. Csúf, alávaló csempésztolvaj vagyok. sohase tettem jót életemben, — csak egyszer!

Ezeket mondva, előrántott egy széklet s kezeit vidáman dörzsölve letelepedett mód feletti örömben saját romlottsága felett.

— Mikor volt ez, Antal apó? — kérde *Mabel* odajöve székéhez s lemosolyogva az öregre.

— Mikor a tengerből kiragadtam kedves-

* Oh én Connemarában születtem otthon egy napon, midőn anyám künn járt.

ségedet! — felelé az öreg sugárzó arcczal nézve föl reá. — Azt hittem valami tengeri tündér vagy, oly vékony voltál, mikor csöndesen aludtál, öklödöt rózsabimbó szájadba dugva, most pedig felnőtt virág vagy s olyan jó vagy, a milyen nagy, azt mondják. Nézze meg az ember!

A leány lebecsátotta kis kezeit, melyeket az öreg menten felfogott s rátekinve a kapitányra, a ki ép így ült *Márthával* oldalán, barátságosan kérdezé:

— Hát a kapitánynak hogy megy a dolga mostanság?

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Kirabolt templom.

Budapest, decz. 9. (Saját tud. táv.)

Vakmerő rablást követtek el ma reggel a *Margit-köruton* levő *plebánia* templomban. Az összes perselyeket feltörték és az összegyűlt pénzeket elvitték. Az arany és ezüst felszerelésekhez nem tudtak hozzáférni. A gyanu egy volt házi szolgára irányul.

A franciaországi események.

Páris, decz. 9. A *Mille Colones* nevű helyiségben *Duclaux* akadémikus elnöklete alatt *Picquart* érdekében nagy népgyűlés volt, amelyen körülbelül 200 ember volt jelen. A gyűlés *Picquart*-ot diszelnökké kiáltotta ki. A szónokok a katonai intézmények revízióját követelték. Midőn a jelenlévők a *Mille Colones*-ből távoztak, tüntetést rendeztek *Picquart* mellett, a mi ellentüntetést idézett elő. A rendezők a *Cherche Midi* katonai fogház elé akartak vonulni, de a rendőrség visszaszorította őket. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

Felolvasás a hitelszövetkezetéről.

Csütörtökön délután tartotta meg dr. *Horváth* József fővárosi ügyvéd felolvasását a hitelszövetkezetekről a tüztöltő őrtanyán. A felolvasást *Bertsey* György ipartestületi elnökkel együtt nagyszámu iparos hallgatta végig. Ott voltak még dr. *Bulyovszky* József polgármester és *Rimler* Károly főkapitány.

A felolvasásra dr. *Horváth* Jánost, *Bertsey* György kérte fel, ki ezután mint egy másfél óra hosszan magyarázta az új hitelszövetkezeti törvényt s a hitelszövetkezet megalakulásának módozatait.

Szóltott arról a többek között, hogy az iparosok között létesítendő szövetkezetek kötelekéből idegenek se zárassanak ki, nem különösen olyanok, a kik az iparügynek nagy hasznára vannak. A tagok felelősségét illetőleg az 5 szürös felelősséget ajánlja, mert ez nem riaszt el a szövetkezetbe való belépéstől. Ajánlja továbbá, hogy az igazgatóságba csak a tagok válaszsának, mert így a törvény által kikötött 10%-ból tekintélyesebb összegjut egyre-egyre (!)

Nos ez egy kissé különös és «*metier*» szellemű felfogása a hitelszövetkezet intézményének.

Az ellenőrző bizottságba is ugyanezen szempontból óhajt csak lehető csekély számu tagot választani.

Beszél ezután az egyes tagok hitelképességéről is és itt például 2—3000 forintokat említ.

Hosszasan terjeszti elő ezután a megal-

kulás módzait bőven kiterjeszkedve a törvényes formák ismertetésére. Vidéken, szerinte, nagyobb jövője van az iparosok körében a hitelszövetkezet intézményének, mint a fővárosban. A fővárosban ugyanis az ipar szakmák szerint van csoportosítva, melyek ugyanazon időben veszik igénybe a szövetkezet pénztárát, vidéken azonban egy-egy ipartestületben mindenféle szakma egyesülve van s ezek többnyire különböző időben veszik a hitelt igénybe.

A Sebes-Körös tarsulat gyűlése. Meghívó. A Sebes-Körös vízszabályozó és ármentesítő társulat Nagyváradon 1898. december hó 19-ik napján délelőtt 10 órakor a társulat hivatali helyiségében rendkívüli közgyűlést, ezt megelőzőleg fél 10 órakor pedig választmányi ülést tart, melyre a t. választmány, illetőleg az érdekelttség tisztelettel meghívatik. — Tárgy: A közszemlére kitéve volt osztályozási mánkát ellen beérkezett panaszok elbírálása. Nagyvárad, 1898. decz. 3. Gróf Csáky Lajos s. k. társ. elnök.

Munka a helybeli favágóknak. A nagyvárad m. kir. honvédhadapródiskola a január hó 1-től augusztus hó 31-ig terjedő időszakra szükséges fáját a spekuláció kizárásával a munkásnép által akarja felváltani. A felvételek a hadapródiskola kezelő bizottságának irodájában megtudhatók naponta d. e. 8—12-ig, d. u. 2—7 óráig.

Reich Jenő s Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, december 8.

Buza márcziusra	9.83
Buza októberre	—
Uj tengeri	4.94
Tengeri augusztusra	—
Rozs őszre	8.54
Zab őszre	5.99

Értéktőzsde.

B u d a p e s t, december 8.

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel	359.90
Magyar hitel	388.75
Allamvasut	360.75
Salgótarjáni	369.—
Wagon-kölcsön	220.—
Villamos vasut	278.1/2
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	366.50
Kereskedelmi	1011.50
Déli vasut	78.—
Rimamurányi	266.25
Magyar jelzalog	602.—

B é c s, december 8.

Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	351.75
Magyar hitel	380.75
Allamvasut	351.75
Birodalmi márka	58.97

Hivatalos árfolyamok

budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. december 8-én.

Magyar aranyjárdék 4%	119.75
Magyar koronajárdék	97.75
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	119.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	96.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.10
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	159.—
Tiszabályaosi és szegedi sorsjegyek kölcsön	139.50
Osztrák járadék papírban	101.—
Osztrák járadék ezüstben	101.—
Osztrák korona járadék	120.—
Osztrák járadék aranyban	101.25
1860. Osztrák államsorsjegyek	140.—
Osztrák magyar bankrészevény	918.—
Magyar hitelbankrészevény	388.75
Osztrák hitelintézeti részevény	360.10
Osztrák-magyar államvasuti részevény	361.—
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	956.—
Német birodalmi márka	589.7 1/2
London vista	120.55
Párisi vista	47.65
20 márkás arany	1188

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Köszönet-nyilvánítás.

Wilhelm Ferencz neunkircheni (Alsó-Ausztria) gyógyszerész urnak, — a köszvény és csusz elleni vértisztító thea feltalálójának.

Köszvény és rheuma tisztító.

Hogy a nyilvánosság elé lépek, azt azért teszem, mert legfőbb kötelességemnek tartom, hogy **Wilhelm** neunkircheni gyógyszerész urnak, azon szolgálatáért, melyet nekem kínos csusz bántalmaim alkalmából vértisztító theájával tett, legforróbb köszönetemet nyilvánítsam; de egyúttal azért is, hogy mindazok figyelmét, kik hasonló kínos bántalmakban szenvednek, erre a kitünő hatású theára felhívjam. Képtelen vagyok arra, hogy még csak megközelítőleg is ecsetelhessem átélte szörnyű fájdalmaimat, melyek teljes 3 éven át, minden legkisebb időváltozás alkalmával tagtagjaimat gyötörték s melyekre hasztalan kerestem gyógyírt s könnyebbülést a bádeni kénes fürdőkben. Ejeken át álmatlanul hánykolódtam ágyamban, étvágyam észrevehetőleg csökkent, arczomról eltűnt az életkedv, de eltűnt testi erőm is. Es a fentebb említett thea 4 heti használata után nemcsak hogy tökéletesen megszabadultam fájdalmaimtól, hanem ma, midőn a theát közel 6 hónapja, hogy nem iszom, tökéletes javulást érzek egész testemben. Személyes meggyőződésöm alapján merem állítani, hogy mindazok kik hasonló kínos betegségeikben ezen theát választják gyógyszerül, áldani fogják annak feltalálóját: **Wilhelm Ferencz urat.**

Kiváló tisztelettel
Streitfeld főhadnagy, szül. Butschin grófnő.

Kapható minden gyógyszerárban.

Zene!!! Ujdonság!!!

! TROMBITA szájharmonika !

(Legujabb nagyszerű találmány!)

A pompásan összeállított harsonacsó által a **hang meglepő végtelenül tiszta és hatásos!!** minden eddigi találmányt messze fölülmul. Ezen ujdonság **nagy öröme** szolgál minden **harmonika-játékosnak**. Kitünő finomságu hangok, kettősöngye, tartósság. — Ezen pompás hangszer mellett küldök még egy **uj iskolát is**, mely után **mindenkinek azonnal** a legkedveltebb tánczdarabokat, indulókat és dalokat játszhatja. — A hosszú **téli esték** legkedvesebb **időtöltése!** — Mint **legszebb karácsonyi ajándék** is kiválóan **ajánlható**. Ára iskolával, csomagolás és portóval együtt **csak 2 frt 85 kr.** Elküldés a pénz előleges beküldése, vagy utánvétel ellenében. A tisztelt megrendelőktől **pontos czim** kérétek.

EISENSCHMIDT OSKÁR

hangszer-üzlete,

Prága, Goldschmiedgasse 4.

Erődi H. cukrászata

Nagyvárad, Fő-utcza

elvállal és pontosan teljesít úgy helybeli, mint **vidéki** mindenféle szakmájába vágó megrendeléseket **mérsékelt** árak mellett.

Vidéki küldemények gondos csomagolás és pontos szétküldés következtében, rendes időben és sértetlen állapotban érkeznek.

Ugyanott karácsonyfa díszítési czikkeket, hzbcukorkákat, díszes bonboniereket, friss sütemény, teakenyér és piskóta kapható.

Ö csász. és apost. kir. Felségének elhatározása folytán.

A birodalom innenső részének polgári jótékony czelovakra szánt

XXXII cs. kir.

államsorsjáték.

Ezen — egyetlen egy Osztrák birodalomban törvénytörőleg engedélyezett — **pénzsorsjáték 12.034 nyereményt** tartalmaz **készpénzben, 401.800 korona** végösszegben.

A Főnyeremény

200.000

koronára rug.

A nyeremények kifizetéseért a cs. kir. lottójövedék kezeskedik.

A huzás visszavonhatatlanul 1898. évi decz. hó 15-én történik.

☛ Egy sorsjegynek ára 4 korona. ☛

A sorsjegyek Bécsben a cs. kir. államsorsjátékok osztályánál I. ker. Riemer-utca 7-ik szám. alatt, lottógyűjtődékben, dohánytőzsdékben, adó-, posta-, távirda- és vasuti hivataloknál, váltóüzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjegyvevők részére ingyen adatnak ki.

A sorsjegyek portómentesen küldetnek át.

A cs. kir. lottójövedék igazgatóság

államsorsjátéki osztályától.

COAKS

tartós fűtésre legalkalmasabb és legjutányosabb tüzelő anyag.

Meidinger és egyéb töltőkályhák fűtésére legjobb a **gáz-coaks**, mert a súlyosabb és ezáltal drágább mile coaks (Meiler Coaks) sokkal nehezebben gyúl meg.

A coaks ára nálunk **2 frt** métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltetik meg a coaks, akkor **métermázsánként 14 kr. fuvardíjért házhoz szállítjuk** a város belterületén.

Gázfogyasztóinknak kedvezményt nyújtunk a **coaks** vásárlásánál, a mennyiben, ha egyszerre legalább **250 kilót rendelnek meg, akkor nekik fuvarbért nem számítunk.**

Nagyvárad, 1898. októberben.

Nagyvárad, légszeszgyár:
Az igazgatóság.